

KÖZTELEK

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI LAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden szerdán és szombaton.

Az országos magyar gazdasági egyesület tagjai
ingyen kapják.

Nem tagoknak előfizetési díj:

Egész évre 20 korona, félévre 10 korona, negyedévre
5 korona.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület tulajdona.

Az egyesületi tanács felügyelete alatt:

Főszerkesztő és kiadásért felelős: Forster Géza az OMGE. igazgatója.
Felelős szerkesztő: Mallaszy Zoltán az OMGE. szerkesztő-titkára.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest (Köztelek), Üllői-út 25. szám.

Kéziratokat a szerkesztőség nem küld vissza.

A székelyföldi kivándorlási kongresszus.

(Tusnád-fürdő, 1902. augusztus 28—29 és 30-án.)

Az országgrészi kivándorlási kongresszusok közül, melyeket az OMGE. karöltve a vidék társadalmi és gazdasági egyesületeivel rendezett, immár a negyedik és egyszermind utolsó országgrészi kivándorlási kongresszus folyt le augusztus hó 28—29 és 30-dik napjain a csikmegyei kies Tusnád-fürdőn közel félezer kongresszusi tag részvétele mellett. A kivándorlás ügyét tárgyaló kongresszusok között ez volt arányaiban a legnagyobb, de bevalljuk, hogy a nemzet őseréje valóban itt van a legelszomorítóbb állapotban. Valahányszor bajban volt a székelység, ősidők óta összejöttek azok felett, tanácskozni. A tusnádi kongresszust is a hontalanságra kényszerítő szegénység és hátramaradottság nagy aggodalma hozta létre. És a mentőmunka irányait kijelölő ezen tanácskozáson megjelentek a székelység vezetőférfiai ugyyszólván teljes számmal.

A munka, mit végeztek, komoly arányaiban nagy és értékére nézve igen becses. Az OMGE. támogatására az erdélyi részek legtekintélyesebb egyesületei csoportosultak, mint a *Székely Egyesület*, az *Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület*, a *Marosvásárhelyi Kereskedelmi és Ipar-kamara* és a *Marosvásárhelyi Székely Társaság*. E tekintélyes testületek tömörülése és gondos előkészítő munkássága nem is maradt eredmény nélkül; az előadók készsége, a tapasztalt közérdeklődés és

az ülések példás komolysága a székelyföldi kivándorlási kongresszust a legjelentősebb társadalmi mozgalmak homlokterébe állította.

A székelyek bajai iránt országgrészi tapasztalt érdeklődés a kongresszuson is teljes mértékben nyilvánult. Ott láttuk a kormány kiküldötteit, akik lankadatlan érdeklődéssel vegyültek a tanácskozásokba és jogosulttá tették azt a reményt, hogy a kongresszus tanúságait a köz javára értékesíteni is igyekezzenek.

Megjelentek ott a társadalom vezetői, kik a rájuk háruló közfeladatokat megismerhették, mert az általuk megállapított óriási munkaprogramm csakis úgy vihető keresztül, ha a végrehajtásból minden jó hazafi kiveszi a maga részét és nem pusztán felülről jövő segítségekbe bizakodik a székely társadalom. A székely nép bajai, melyek a kivándorlásra kényszerítik, nem egyszerre, hanem következetesen évek során jelentkeztek és szaporodtak veszedelemmé. Épigy az orvoslás sem fogrohamos eredményt mutatni, hanem csak a következetes munka nyomán mutathat fel lassu, de biztos sikereket. Erre nézve, miként az elhangzott megnyitó beszédben mondotta *Dessewffy Aurél* gróf, díszelnök, nemcsak a rendező egyesületek tudták, de a megjelent kongresszusi tagok mindnyájan igen jól tudják, hogy a kongresszusok tanácskozásai még nem

jelenthetik a viszonyoknak azonnal való javulását, hanem egyedül és csupán a közjó előmozdításáért gondolkozó és fáradozó elméknek a segítő eszközök és intézmények egyetértő megjelölésre törekvő társulását.

E társulásnak működési köre a székelység közigazgatási állapotának javítására irányul, összefoglalva a földmivelés, ipar, kereskedelem és közművelődés előmozdítását. Ebben a törvényhozás, a kormányzat és társadalom egyetértve, egyöntetűleg kell, hogy a székelykongresszuson elfogadott és a székely nép mai nyomoruságos helyzetének javítására, kivándorlásának csökkentésére hozott háttározati pontokat valószínűsítésbe vigye át.

A székelyföldi kivándorlási kongresszus tanácskozásának lefolyásáról alábbiakban számolunk be:

A kongresszus tagjai:

Antal József plébános, **Albert** Ferenc tanár, **András** Lajos birtokos, **Andreics** János bányagazgató, **Ajtai** János lelkész, **Andrásházy** Géza gazd. egyl. elnök, **Aronsohn** Henrik, **Albertin** Géza, **Agoston** Alajos aljegyző, **Bence** Imre aljegyző, **Benke** Ferenc székely társ. elnök, **Barabás** Elek, **Bakonyi** Sámuel orsz. képviselő, **Benedek** Arthur dr., árvaszéki elnök, **Balla** Károly lelkész, **Barabás** Endre tanár, **Borszék** Soma, **Balázs** Márton igazgató, **Borka** Lajos tanító, **Boeskor** Ádám árv. ülnök, **Boga** Lajos, **Bedő** Albert kongressz. elnök, **Becsek** Aladár szerkesztő, **Borbély** Samuel tanítóképzői

“Magyar Mezőgazdák Szövetkezete” Budapest, V., Alkotmány-u. 31.



Aratási és cséplési árjegyzéke
megjelent és kívánatra bárkinek azonnal megküldetik.



igazgató, Bálint Lajos plébános, Becze Antal alispán, Bedő Sándor dr. ügyvéd, Bánffy Miklós gróf orsz. képviselő, Bánffy Zsigmond dr. ügyvéd, Bartalis Imre főszolgabíró, Barabás Benedek uradalmi intéző, Betegh Imre földbirtokos, Bartók József földbirtokos, Benedek János kir. közjegyző, Bodola Sándor tanár, Bálint János, Benedek János országgyűlési képviselő, Benedek Jánosné, Bustya Lajos építész, Bustya Lajosné, Bustya Augustin, Barabás Béla g. intéző, Bürger Albert gyáros, Boros György teolog. tanár, Balogh Pál író, Boeskor Ferenc, Bodor Tivadar ügyvéd, Balassy Sándor földbirtokos, Bethlen István gróf, orsz. képviselő, Butika Ferenc földbirtokos, Bujanovics Sándor OMGE. alelnök, Bujanovics Gyula orsz. képviselő, Baross János dr. Bársa Ödön dr, Balás Árpád mezőgazd. muz. igazgató, Bernáth Dezső, Balogh Bertalan, Bartsch Gusztáv földbirtokos, Bernát István, Bittera Kálmán földbirtokos, Battik Ödön főszolgabíró, Bittera Géza, Buday Barna OMGE. titkár szerkesztő, Bulla György alispán, Bugsch Sándor földbirtokos, Berzeviczy István földbirtokos, Baesckay Sámuel lelkész, Bornemissza László alispán, Bárdossy Jenő főispán, Becsky Emil alispán, Berzeviczy Béla titkár, Badinyi Lajos gazd. előadó, Borhy György alelnök, Biró Lajos dr. földbirtokos, Baranyay István egyt. titkár, Beer Henrik, Burchard Béla váry Dezső főispán, Bauer Antal orsz. képviselő, Biló Dénes földbirtokos, Baán Endre dr. alispán, Bernáth Kálmán főszolgabíró, Berányi László hírlapíró, Bauer Ottó g. egyleti elnök, Békássy István földbirtokos, Vasadi Balogh Lajos lelkész, Balogh Gyula jegyző, Berényi Pál dr., Balogh Elemér vezérigazgató, Bartal Aurél földbirtokos, Bauer Károly földbirtokos, Balogh Lajos ügyvéd, Balogh Vilmos miniszteri tanácsos, Béli László dr. főispán, Bucher Adolf, Bartha Mihály, Bartha Mihályné, Benke István tanár, Betegh Pál szerkesztő, Brázay Kálmán orsz. képviselő, Baranyay János, Berzeneczy István, Balló Lázár, Boér Elek, Báthory Béla, Bogdán Arthur, Bardocz Samu, Biró Albert, Benedek Elek, Bogdán Emil, Csató János alispán, Czoher Géza, Czizik János, Csillag Gyula dr. egyetemi tanár, Csertán Károly alispán, Czeplédi Tivadar tanár, Czimbál Ferenc igazgató, Cziráky Antal gróf, Csik Gyula, Csapó Kálmán főügyész, Csizsér Miklós dr., Csonka Géza, Csizsér Károly, Csató Ferenc plébános, Csizsér Imre aljegyző, Csibertics Imre tanár, Csernátóni Gyula dr. tanfelügy., Csia György székely társ. elnök, Darvas János, Damokos Andor dr. alispán, Dessewffy Aurél gr. v. b. t. t. Dévay Ignác dr., Donáth Sándor főerdész, dr. Demeter Lőrinc főszolgab., birtokos, Dósa László főmérnök, Deák Lajos kir. tanfelügyelő, Dániel Károly, Dániel Lajos földbirtokos, Dósa Elek nyug. alispán, Dózsa Ferenc kir. trvszéki elnök, Dömötör László dr. ügyvéd, Duduez István, Domahidy István földbirtokos, Dévay Ignác dr., Dókus Gyula, Demeter Lőrinc dr., Dókus Ernő, Deák Gyula, Erődy Sándor m. t. b. főjegyző, Ebner Ernő szerkesztő, Eber Antal dr. szerkesztő, Eitner Zsigmond orsz. képviselő, Erős József, Fejér Antal képviselő, Fodor Antal dr. kir. közjegyző, Forrai Soma gyorsíró, Fekete Jakab igazgató, Fekete Jakabné, Fekete Benedek tanár, Farkas Albert alispán, Farkas Albert földbirtokos, Fülöp Lajos, Ferenczy Géza dr. ügyvéd, Forster Géza OMGE. igazgató, Füredy Lajos gazd. szaktanár, Fenyvessy Soma dr. ügyvéd, Földes György ev. ref. lelkész, Ferenczy István birtokos, Fejér Gyula gépészmérnök, Fábrián László dr., Felszegi Lajos dr. ügyvéd, Fejér Károly kir. jbiró, Fejér Károlyné, Ferenczy Károly esperes, Fáy István, Ferenczy Sándor, Gáll Sándor orsz. képviselő, Gencsi Endre dr. orvos, Görög Joachim plébános, Gödri Sándor kir. trvszéki bíró, Gáll Mózes író, Gáspár Ferenc polgármester, Gagyi Dénes tanár, Gáspár Gyula fürdőtulajdonos, Gáspár Antal birtokos, Gáspár Antalné, Gáspár Gyula keresk., Gáspár Gyuláné, Geréb Béla orsz.

gyűlési képviselő, Gáspár János megyei jegyző, Gazda Kálmán dr. ügyvéd, Geőze Sarolta író, Gyárfás Győző főmérnök, Gyöngyössi Béla erdőfelügy., Györfly Gyula orsz. képviselő, Györfly Sándor, Gindert István, Hegedűs András gyorsíró, Hoffmann Géza bányagazgató, Hertelendy Ferenc orsz. képviselő, Hoffmann Hugó ok. ezredes, Horváth Miklós dr. főügyész, Horváth Sándor min. tan., Huszti János, Holló János, Hankó Gyula lelkész, Hankó Gyuláné, Hosszu Ferenc esperes, Hollaki Arthur főisp., Horváth János dr., Hegyessy Vilmos szerk., Hankó Vilmos dr. tanár, Horváth János, Horváth Jánosné, Horváth Mihály es. kir. kamarás, Horváth Ákos, Helvig János, Ince Kálmán műsz. tan., Ince István mérnök, Ince Istvánné, Ince Balázs, Imecs Ernő, Imre Károly plébános, Ince Béla, Ince Ignác, Imecs Jákó, Jancsó Benedek dr. tanár, Jancsó Dezső szerk., Jeney József birt., Jakab Lajos, Jakabos Béla, Józsa László, Jancsó Gábor sz. társ. elnök, Kemény Kálmán báró diszelnök, Kabdebó Ferenc dr. közb., Koós Ferenc tanf., Kovács Mihály, Krieg Aladár, Kállay Elemér országgyűlési képviselő, Kállay Leopold, Köllő János fürdőigazgató, Köllő Jánosné, Kovács Dániel tanár, Kenéz Sándor dr. ügyvéd, Kiss Dénes plébános, Kassai Ákos földbirtokos, Kozma Ferenc, Kőmőcsy József dr. székelytárs. elnök, Kelemen Ádám, Köllönte László, Kovács Antal ár. ülnök, Kovács István főszámvevő, Kertész József, Koós Mihály, Kemény Andor dr., Keceli László, Kilyén Endre tanár, Kirsehanek Özön plébános, Köllönte László, Nagysolymosi Konez Ármán gyógyszerész, Karacsay Endre, Kisapál László, Kiss Mennyhért, Lovassy Andor főjegyző, László Gyula kamarai titkár, László Gyuláné, Lantiki Sándor szaktanár, Lakatos Gyula, Lutter Béla tejjgazd. előadó, Laehne Hugó gazd. egyesületi igazgató, Lakatos Mihály tanár, Lázár János, Lázár Miklós, László György, Lengyel Zoltán, Lázár Mennyhért orsz. képvis., Lázár Mennyhértné, Lőrincz Sándor, Mersa Lajos, Molnár József orsz. képvis., Markos Gyula szerkesztő, Mika Ottokár albíró, Molecz Dani képviselő, Mezey Gyula birtokos, Masznik Gyula főesperes, Maiszner Rezső, gróf Mikes Ármán, Micsek Endre miniszteri titkár, Máté József, Máté Józsefné, Marton Lajos bíró, Miklós István plébános, Mihály Ferenc főjegyző, Marton Károly tanító, Meskó János, Mike Imre, ifj. Meiszner Ernő, Nagy Ferenc, Nagy Károly theol. tanár, Nyerges Gyuláné, Nyerges Gyula, T. Nagy Imre igazgató, Nagy Sándor dr., V. Nagy Pál igazgató, ifj. Nagy Elek, Nagy Vincze előadó, Nagy Károly tanár, Nagy Jenő dr. ügyv., Nagy József birtokos, Örel Dezső, Oláh Károly orsz. képvis., Orbán Balázs aljegyző, Orley János iparfelügyelő, Oláh Alajos, Puskás Adolf jegyző, Potoczky Dezső földbirtokos, Páll Albert tanító, Péterffy Tamás OMGE. tisztviselő, Papp Elek orsz. képvis., Páncósti Ferenc műszaki tan., Paget Olivér, Puskás Lajos jegyző, Pótsa József főispán, Pálffy András, Perjessy Mihály törv. elnök, Pattányzky Elek képviselő, Péterffy Dénes mérnök, Pap Domokos főmérnök, Puskás Jenő tanár, Papp Sándor igazgató, Puskás István erdőész, Páll István kanonok, Révész Vilmos dr. Révész Vilmosné, Ráth Endre képviselő, Révay Mór orsz. képvis., Rombay Dezső, K. Ruffly Pál urad. kormányzó, Reviczky Konrád min. tan., Rott Mihály, Rozsnyay István, Sándor Andor főhadnagy, Szántó Károly jegyző, Szász Béla dr., Salamon Márton, Sándor Pál, Sárközy Aurél, Somogyi Albert földbirtokos, Széll József, Sándor József képviselő, Szőke Mihály, Serbán Miklós orsz. képviselő, Sequens József gyáros, Spaller József tanár, Seitowszky János képviselő, ifj. Sándor Pál igazgató, Sárkány Miklós dr., Sárkány Miklósné, Sebes Dénes képviselő, Solymossy Endre tanító, Solymossy János gyógyszerész, Seidl Ambrus min. tan., Sebes Jenő dr. ügyvéd, Siklódy István tanár, Solt Adolf iparfelügyelő, Schwarcz Zsigmond keresk., Sándor Kálmán birtokos, Sándor János

főispán, Sántha Lajos jegyző, Szentgyörgyi Dénes tanító, Szentkirályi Akos dr. igazgató, Szakács Zoltán polgármester, Szonda László birtokos, Szabó Samu tanár, Székely György, Székelyhidly Viktor titkár, Székely M. János igazgató, dr. Székely György képviselő, Székely Györgyné, Szabó Károly főmérnök, Stein Dávid, Sztodola József, Székely Lajos, Szentiványi Miklós, Szentkirályi István birtokos, Szacsinay Gyula dr. ügyvéd, Szemmary József titkár, Szőcs Lajos, Sz. Szakács Péter titkár, Simon Balázs, Szabó Károly intéző, Szoboszlay György birtokos, Sipos Samu igazgató, Sántha Albert dr., Sinkovics Ottó gazd. előadó, Schwarcz Gyula gyáros, Sierbán János orsz. tejjgazdasági felügyelő, Tragor Ignác dr. igazgató, Tompos János birtokos, Török Imre dr. főorvos, Tauszik B. Hugó kam. elnök, Tokaji Nagy László titkár, Török Andor dr., Takó János plébános, Tervey Imre oszt. tan., Tótfalussy Károly lelkész, Trajanovics János, Ugron János képviselő, Ugron Jánosné, Ugron Gábor képviselő, Urmánczy János kereskedő, Ujfalussy Jenő dr. polgármester, Ujfalussy János, Ugron Zoltán birtokos, Uray Imre képviselő, Vákár Béla, Vályi Nagy Pál pénzügyi igazg., Vajna István, Vojkovics Lajos, Varga Dénes igazgató, Vajna Gábor, Vitályos Géza, Wolf Bogdán gyógyszerész, Windt Lajos, Weinmann Lujza, id. Zankó Emil elnök, Zágonyi Gábor közjegyző, Zathureczki Kálmán főszolgabíró, Zajzon Sándor, Zakariás János dr., Zakariás Lukács, Zselénski Róbert gr., OMGE. alelnök, Zsigmond Károly. A megnyitó ülést hallgató-közönség száma kétezerre tehető és a földművelő székelység igen szép számmal volt a karzaton is képviselve.

Megnyitó ülés.

Bedő Albert, a rendező-bizottság elnöke következő beszéddel vezette be a kongresszust:

„Tisztelt Uram! Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület, melynek hasznos és elismerésre méltó munkássága az egész országra kiterjed, abból az okból, mert hazánkban egyre több polgára hagyja el szülőföldét s idegen országba való vándorlás által kivánja sorsát javítani, szükségesnek ismerte, hogy a kivándorlás okainak mibenléte s a megszüntetésére alkalmas intézkedések megjelölése, az ország különböző részeiben megtartandó kongresszusok útján, a közvetlenebbül érdekeltek meghallgatásával, tárgyalassék.

A kivándorlás ügyét tárgyaló kongresszusnak a Székelyföldön való megtartása alkalmából, az Országos Magyar Gazdasági Egyesület, a Székely-Egyesület, az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület, a Marosvásárhelyi Keresk. és Iparkamara és a Marosvásárhelyi Székelytársaság, a kebelükből kiküldött bizottságok együttes tanácskozásai alapján abban egyeztek meg, hogy a Székelyföldön megtartandó kongresszus működési köre, figyelemmel a székely nép közgazdasági helyzetére, terjesztessék ki mindazokra a földművelési, ipari, kereskedelmi és közművelődési kérdésekre, melyeknek törvényhozási, kormányzati, vagy társadalmi uton való megoldása alkalmas lehet a székely nép mai szenvedő helyzetének javítására s kivándorlásának csökkentésére.

Az előbb névszerint is megjelölt öt testület megbízottjai s illetve az ügyek intézésére rendelt végrehajtó bizottságnak a rendezés munkájában fáradozó tagjai állapították meg ennek a kongresszusnak t. tagtársaim előtt ismeretes szervezetét s végezték az ügyek megfelelő előkészítését — és tették ezt megbízóik ezéljának megfelelően egyedül és kizárólag a székely nép javának szolgálata végett kik semmi más tekintetek által nem vezéreltetve vállalkoztak arra, hogy a nagy feladatok megoldásának előkészítésére hivatott székelykongresszus rendezését teljesítsék.

Nemesak a rendező egyesületek tudják, de mi is, kik itt jelen vagyunk, mindannyian

igen jó
kozásai
azonna
és csu
és fára
ményel
lását.
megjel
vérré
népre
nek ké
egyará
legelső
mivelé
kitartó
a csalá
lessége
sitse,
igazsá
kerülje
N
polgár
tásáná
termés
s mely
tünk,
most a
ért su
viselni
nemze
D
melyel
a szék
máské
Etelkő
kiapad
nemze
sére
nek és
vetkez
keleti
mára
désén

szenvé
nemes
elérhe
utján
rozati
dező
sakna
szus é
mielő

jenzés
az Or
két, a
megny
éljenz
szólás

lésbe
ság ig
dani,
egybe
bizott
kérdés
erőnk
felada
lányeg
Európ
aglom
térén
anyag
tényez
fogva
felada
dani.
óriási
borzo

Igen jól tudjuk, hogy a kongresszusok tanácskozásai még nem jelenthetik a viszonyoknak azonnal való jobbáalakulását, hanem egyedül és csupán a közjó előmozdításáért gondolkodó és fáradozó elméknek a segítő eszközök és intézmények egyetértő megjelölésére törekvő társulását. De hogy azután ezek az egyetértően megjelölt eszközök és intézmények valósággá, vérré és hussá legyenek, ez magára a székely népre is csak akkor várható, ha ennek a népnek kebeléből is mindenki, nagyja és kicsije egyaránt arra fog dolgozni, hogy maga legyen legelső sorban sorsa javításának, mind a földművelés, mind az ipari foglalkozás terén legkiválóbb munkása és pedig akként, hogy mind a családi, mind a polgári közélet körében kötelességét hiven s munkáját szorgalommal teljesítse, erkölcsösen és takarékosan éljen, az igazság és becsület útján haladjon, a koresmát kerülje és az Isten házáat keresse!

Nem lehet kétség abban, hogy az a virágzó polgári jólét, melyre a székely népnek, ugy hivatásánál és értelmiségénél fogva, mint földjének természeti minősége alapján, jogosultsága van s melynek elérhetésére dolgozni most ide jöttünk, elérhetővé is válik; s ez a nép, melynek most a megélhetés eszközeinek megnyerhetéseért súlyos küzdelmeket és nélkülözéseket kell viselni, megmentve lesz önmagának a magyar nemzetnek s az emberi kultúra szolgálatának.

Dolgozni jöttünk annak a népnek mentésére, melyet az isteni gondviselés azért állított e helyre, a székelyek földjére, hogy benne és a kebeléből másfélszer év óta fel-feltörő ősi erőben, itt a régi Etelek köz legközelebbi magyar szomszédságában, kiadhatatlan forrást alkosson, annak a magyar nemzetnek örökké való elletésére, felrészítésére és erősítésére, melyet a népfajok életének és elmúlásának sorsát természetszerű következetességgel intéző örök törvények a Duna keleti vidékének gazdasági művelésére és uralmára s a kelet-európai népek kulturális fejlődésének védelmére és segítségére rendeltek!

Adja a mindenható, hogy a székely nép szenvedő sorsának megváltoztatására irányzott nemes törekvéseink, az óhajtott siker biztosabb elérhetése végett, egyetértő megállapodások útján érvényesüljenek, hogy így azok a határozati javaslatok, melyek a kongresszust rendező testületek kiküldött megbízottai alkalmassáknak és elvezetőnek ismerve, a kongresszus elé terjesztettek, áldásos gyümölcseiket mielőbb megteremhessék.

Bedő Albert, a szavait követő viharos éljenzés esillapultával felkérte gr. Dessewffy Aurélt, az Országos Magyar Gazdasági Egyesület elnökét, a kongresszus diszelnökét a teljes ülés megnyitására. A kongresszus tagjainak zajos éljenzése közben állott fel Dessewffy Aurél gr. szólásra s a következő beszédet mondta:

Tisztelt Uraim! Nem kívánok azoknakismétlésbe bocsájkozni, miket a rendező-bizottság igen tisztelt elnöke szíves volt itten elmondani, de midőn ez alkalommal azért gyűltünk egybe, hogy munkálkodásunkkal a végrehajtó bizottság előkészítő munkálatai alapján egy oly kérdés megoldásához járjunk, amely csekély erőnk és munkásságunkhoz képest nem kis feladat, bátor vagyok mégis röviden a kérdés lényegét érinteni. (Halljunk!) Ha körülnézünk Európában, azt látjuk, hogy ama nagy nemzetek aglomeráciája dominál ugy kulturális, mint anyagi téren is, melyek a kellő eszközöket ugy saját anyagi erejükben, mint közgazdasági s egyéb tényezőkben feltalálva, az aglomeráció erejénél fogva nagy politikai, társadalmi és kulturális feladatokat tudnak teljesíteni és tudnak megoldani. Akár a nagynémet, akár a szláv államok óriási tömegét nézzük, nézetem szerint bizonyos borzongás kell, hogy elfogjon bennünket, mert

mi ezen két nagy hatalom közé beékelve ugy csekély számunk, mint kulturális visszamaradottságunkban, az átmeneti időszak közgazdasági nehézségeivel küzdve, ezen feladatot egykönnyen megoldani nem fogjuk tudni és éppen ezért, mint igen tisztelt elnöktársam és barátom mondta, a kormány és minden egyéb tényezőknek együttes közreműködésével sikerülhet csak a megoldás stádiumába juttatni. Ezt a feladatot geográfiai szituációnk is mintegy kötelesség gyanánt rója ránk, hogy megoldjuk; azért szerintem épen azon szomorú jelenség, amely 10—12 év alatt éreztette legelőször hatását hazánkban, amely a kivándorlásban mutatkozott, amely először hazánk északi s közgazdasági tekintetben legfontosabb részében immár kalamitássá vált, kell, hogy a tettek mezejére serkentsen bennünket, mert a kivándorlás folytán számuk folyton csökken, igen sok kézi- és munkaerő, amely itt használható volna, elvesz, a legsúlyosabb baj pedig az, hogy a Romániába vagy Amerikába kivándorolt honfitársaink lelkéből kivész a hozzánk tartozandóság érzete. Ha visszajutnak is, többé itt nem érzik jól magukat, örvényeink is olyanok, hogy a kivándorlók honosságukat elvesztvén, az anyaországgal való összeköttetésüket nem bírják fentartani. Nagy részük örökre elszakad a hazától. (Igaz! Ugy van.) Éppen ezért, t. uraim, ez a nagy kérdés, a székely kérdés szintén a kivándorlás kérdésének csak egyik ágát képezi, de összeköttetésben lévén mindazon nagy kulturális, társadalmi, nemzeti és közgazdasági tényezőkkel is — megoldásra nem könnyen vihető. Azért a magam részéről azon óhajomásnak adok itt kifejezést, hogy ezen munkálkodásunk olyan eredménnyel járjon, hogy a nemzetet, a magyar társadalmat apathiájából felrázhassa. (Zajos éljenzés.)

A legutóbbi időben pár év óta kormányzatunk is ugy a kivándorlás, mint a székely kérdés iránt élénk érdeklődést tanusít s egy egyént meg is bizott már a székely-kérdés kizárólagos tanulmányozásával. (Hosszas éljenzés.) Ezért t. kongresszus szerintem elismerésünket kell kifejeznünk a kormány iránt s azon reményben nyitom meg a kongresszust, hogy munkálkodásunk hasznos gyümölcsöt hozó lesz s képesek leszünk oly javaslatokat ajánlani a kormánynak és társadalomnak, amelyekkel e fontos kérdést megoldani képesek leszünk. Ezzel szolgálatot teszünk magunknak, a közügynek és a hazának. Ezzel a kongresszust megnyitom. (Hosszas éljenzés és taps.)

Molnár Józsiás orsz. képvis. napirend előtt kíván felszólalni. Hosszas beszédben fejti ki, hogy mily bajok vannak az arányosítás körül, szemrehányást tesz az elnökségnek, hogy ebben az időben kifejtett munkásságát megakadályozta. (Zajos „eláll” kiáltások. Altalános zaj.)

Bedő Albert elnök, hivatkozással arra, hogy a kongresszus napirendje meg van állapítva, Molnár Józsiástól a szót megvonja. (Altalános helyeslés.)

Becze Antal csiki alispán üdvözlő ezután a kongresszus vendégeit.

Utána pedig dr. Szádeczky Lajos egyetemi tanár tartott előadást a székelység történeti intézményeiről. Előadó, mint aki a székelyek történetének megírásával van megbízva s azzal egy évtized óta foglalkozik, az eddig kiadott 7 kötetnyi Székely Oklevéltár hivatalos

okairatai alapján világítja meg a székelyek történeti fejlődését, köz- és magánjogi és honvédelmi intézményeit. A székelység nem annyira eredetire volt külön nemzet (mert a mondai alapon hagyományossá vált hun eredet nem bizonyítható), hanem azzá vált intézményei, független önkormányzata és honvédelmi különleges rendeltetése következtében. Ilyen kiváltságokat és előjogokat élvezett a magyar állam keretében, aminőkkel semmi kiváltságos osztály nem dicsekedhetett. Kiváltságai és intézményei jórészt régiebbek, mint a magyar királyság alkotmánya s részben a vezérek korabeli törzs és nemzetiségi rendszeren alapulnak. A nemzetiségi szervezet nálunk még a XVI. században is fennállott s a tisztségek viselése e szerint változott. Verböczy szerint a székelyek mindannyian kiváltképpen való nemesek s külön törvényeik és szokásaik voltak, kik az örökségeken és tisztségeken nemzetiségek szerint osztoztak. Meg volt köztük előbb a nemzetiségi, majd a letelepedés után a falusi földközösség s a község közös birtokát még a XVIII. században is időközönként felosztva (nyilföldek) sors-huzás útján birtokolták. A főbűbűnek és lófűbűnek voltak magánbirtokaik is, melyeket még a királyi hatalomtól is függetlenül birtak. Székely a fejét igen, de földjét még felségsértés esetében sem veszthette el. Az a törvényes öröksőkre szállott; magszakadás esetén sem a korona, hanem a névrokonok, vagy a szomszédok örökölték. Birtokot a király köztük nem adományozhatott, várat nem építhetett, adót nem fizettek, maguk választotta kapitányok, hadnagykok és bírák igazgatták őket; pereiket a székely törvényszékétől a nemzetgyűlés vagy az anyaszék főtörvényszéke elé felebezték s innen a király elébe. Három társadalmi rend volt köztük: a főemberek (primorok), a lófűk (primipilusok) és gyalogosok (pixidariusok) rendje, melyek jogilag egyenlők voltak, csak vagyonilag és ehhez képest honvédelmi kötelezettségben különböztek. Szabadságukra rendkívül feltékenyek voltak, minden elnyomatás ellen fegyverre keltek.

Adómentességükre voltak leginkább feltékenyek, csak egy önkéntes adót ismertek, az ugynevezett ökörsütést, a mi abból állott, hogy a királynak koronázása, házassága és tönörökös születése alkalmával egy telek után (4 ökör után) egy-egy ökröt adtak ajándéknak, amit a szék kezdőbetűjének rásütése után neveztek el ökörsütésnek. 5—10,000 ökör jutott így egyszerre a királynak.

Erdély különválása után a török háborúk idején a székely köznépet is adófizetésre kezdték kényszeríteni. Ez ellen ők 1562-ben fegyverre keltek, de János Zsigmond fejedelem által leverettek, s régi szabadságuk megnyirbálódik. A fejedelem fékmentartásukra két várost: Székelytámadt (Udvarhely) és Székelybánja (Várhegy) várakat építteti, a közzékelyek nemességét eltörli, s királyi jobbágyokká teszi őket, megszünteti birtokjogi kiváltságaikat a korona öröklést hozza be felségsértés és magvaszakadás esetére, s jószágokat adományozgat köztük. Ujabb felkelések után, majd kiváló hadi érdemek jutalmául Báthory Zsigmond 1601-ban visszaállítja régi szabadságukat, a mit 1636-ban Rákóczy György fejedelem is megerősít.

A Lipót király diplomája 1691-ben, mely a fejedelemség megszűnete után Erdély új kormányzóságát szervezi, a székelyek, mint hadakozó nép adómentességét biztosítja, a török háborúk s az állandó katonatartás miatt rendkívül felemelt országos adó fizetésében előbb önkényesen, majd kényszerítve a székelyek is résztvesznek.

Mária Terézia alatt, 1762-ben Buccow a székely határőrséget szervezi s emiatt fellázadnak, de Mádéfalvánál leveretnek. A francia háborúkban a székely vitézség újra felragyog. 1848—1849-ben a székelyek önfeláldozása menti meg Erdélyt, Bem velők aratja mesés diadalait, Petőfi róluk énekl:

„Csak nem fajult el még a székely vér,
Minden kis cseppje drága gyöngyött ér.”

Előadását azzal végzi, hogy a székelyekre nagy nemzeti és honvédelmi hivatás vár a jövőben is s Erdélyt csakis velök és általuk tartathatjuk meg és biztosíthatjuk az idegen áramlatok hullámverése között. (Hosszas éljenzés.)

Ezután *Buday* Barna, a kongresszus főtitkára tette jelentését a kongresszusra érkezett bejelentésekről és képviselésekről az alábbiakban.

A *székely-kongresszusra* a rendező-bizottság meghívta:

A kormány összes tagjait.

Székelyföldi törvényhatóságokat.

Sz. kir. és rend. tan. városokat.

Az országgyűlés mindkét házának összes tagjait.

Az összes Székely-Társaságokat.

Az összes erdélyrészi Gazdasági Egyesületeket.

Sándor Jánost, a székelyföldi miniszteri megbízottat.

A hétfalusi csángók képviselőjében Brassó vármegye főispánját és a hétfalusi járás főszolgabíráját.

Üdvözlő táviratokat küldöttek a kongresszus elnökségéhez:

A m. kir. belügyminiszterium, gróf *Zselenski* Róbert, gróf *Kornis* Viktor, *Hertelendy* Ferencz, *Beksits* Gusztáv, *Bernát* István, *Horváth* Mihály, *Clair* Vilmos, *Weisz* Berthold, *Tokaji* László, dr. *Löv* Sámuel.

A meghívottak közül *képviselőiket* bejelentették:

a földmivelésügyi m. kir. miniszter képviselőjével Sándor János főispán, miniszteri megbízott, Balogh Vilmos és Horváth Sándor min. tanácsos, Tervej Imre min. osztálytanácsos és Serbán János orsz. tejjgazdasági felügyelőket bizta meg s egyúttal biztosította a rendező-bizottságot ez alkalommal is a székelykérdés iránt érzett meleg érdeklődéséről és arról, hogy a kongresszus hazafias munkásságát s annak eredményét különös figyelmére fogja méltatni.

Láng Lajos kereskedelmi miniszter képviselőjében megjelentek: *Reviczky* Konrád min. tanácsos és *Micsch* Andre, min. titkár.

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter képviselőjével *Hoffmann* Hugó vezérkari ezredes bizta meg.

Plósz Sándor igazságügyi miniszter képviselőjében dr. *Dévai Ignác* kir. ítélőtáblai bíró, dr. *Kemény* Andor kir. törvényszéki bíró és dr. *Szászi* Béla min. titkár jelent meg.

E. M. K. E. képviselőjében Sándor József orsz. képviselő, *Merza* Lajos kir. tanácsos, főpénztáros, *Szabó* Sámuel 1848/49-es honvéd főhadnagy és 21 előadó.

Maros-Torda vármegye képviselője *Farkas* Albert alispán.

Torda-Aranyos vármegye képvis., dr. *Betegh* Miklós alispán és dr. *Horváth* Miklós vm. főjegyző.

Marosvásárhelyi th. jogu város képvis., Sándor János főispán.

Csik vármegye képvis., *Becze* Antal alispán.

Háromszék vármegye képvis. *Szentiványi* Miklós alispán.

Udvarhely vármegye képvis. dr. *Damokos* Andor, alispán.

Székely-Udvarhely város képvis. Sz. Szakáts Zoltán, polgármester.

Sepsi-Szent-György város képvis. ifj. *Gödri* Ferencz, polgármester.

Kisküküllő vármegye: *Csató* Gábor, alispán.

Szolnok-Dobokam. G. E. *Betegh* Imre, *Szemmáry* József és *Bartók* József.

*Nagyküküllő*vm. közigazd. bizottsága: dr. *Béldi* László főispán, elnök és *Somogyi* Albert.

Alsó-Fehérv. G. E.: *Székelyhid*y Viktor g. e. titkár.

Udvarhelyvm. G. E.: *Hollaky* Artur főispán, dr. *Demeter* László főszolgabíró és *Kassay* Akos gyáros.

Fogarasmegyei G. E.: id. *Zankó* Emil elnök dr. *Benedek* Artur és *Balla* Károly titkár.

Csikvm. G. E.: *Becze* Antal alispán, elnök, *Mihály* Ferencz és *T. Nagy* Imre titkár.

Régenvidéki Székely-Társaság: dr. *Gaál* Sándor, *Farkas* Albert és *Schwarz* Gyula.

Tordai Sz. T.: *Dózsa* Ferencz alelnök, *Kovács* Dániel és *Varga* Dénes.

Kézdivásárhelyi Sz. T.: dr. *Bánffy* Zsigmond alelnök és *Zajzon* Sándor.

Budapesti Székely-kör: dr. *Györfly* Gyula, *Józsa* László és dr. *Fabián* László.

Csikszentmártoni Sz. T.: dr. *Nagy* Jenő elnök, dr. *Csiszér* Miklós és dr. *Ujfalusi* Jenő.

Gy.-Szt-Miklósi Sz. T.: dr. *Lázár* János elnök, *Orel* Dezső titkár és *Simon* Balázs.

Székelyudvarhelyi Sz. T.: *Becsek* Aladár titkár és *Spaller* József.

Bukaresti Magyar Társulat: *Kertész* József és *Debreczy* József.

Kovácsnői Sz. T.: *Csia* György elnök, *Szöts* Lajos és *Lakatos* Gyula.

Nagyenyedi Sz. T.: *Gáspár* János elnök, dr. *Garda* Kálmán és *Bálint* Lajos.

Sepsi-Szt.-Györgyi Sz. T.: *Vajna* István elnök, *Benedek* János és *Bodola* Sándor.

Baróthi Sz. T.: dr. *Solymossy* István elnök, *Jancsó* Gábor és *Hoffmann* Géza.

Parajdi Sz. T.: *Kovács* Mihály elnök, *Paget* Olivér és *Stein* Dávid.

Gyergyó-Tölgyesi Székely-társaság képviselőjében: *Ferenczy* István elnök, *Nyerges* Gyula pénzt.

Kézdi-Vásárhely város képvis.: dr. *Török* Andor polgármester, *Ráth* Endre képviselő.

Komáromi g. e. képvis.: *Sárközy* Aurél es. k. kam.

Csikszeredei Sz. T.: *Becze* Imre és *Kovács* Antal.

Hétfalusi Sz. T.: *Zsigmond* Károly és *Donáth* Sándor.

Nagy-bacsoni Sz. T.: *Benke* Ferencz elnök, *Barabás* Elek és id. *Nagy* Ferencz.

Brassói Sz. T. *Koós* Ferencz elnök, dr. *Genesi* Endre és *Albert* Ferencz.

Nagyszebeni Sz. T.: *Gödri* Sándor, *Zágoni* Gábor, *Boga* Lajos és *Székely* György.

Fogarasi Sz. T.: *Boeskor* Ádám.

Barátosi Sz. T.: *Szonda* László.

A *hétfalusi csángók* képviselőjében gróf *Lázár* István főispán.

Orsz. Közp. Hitelszövetkezet: *Seidl* Ambrus min. tan., igazgató.

Országos Nemzeti Szövetség: *Balás* Árpád, igazg. elnök.

Országos Balneológiai Egyesület: *Hankó* Vilmos tanár.

Debreceni Sz. T.: *Pünkösti* Ferencz elnök, *Oláh* Károly.

Debreceni Csokonai Kör irod. és közm. társ.: *Benedek* János, orszgy. képvis.

Előpataki fürdőbirtokosság: *Bogdán* Emil és *Száva* Gerő.

Buday Barna főtitkár előterjesztéseinek tudomásul vétele után, következtek a szakosztályok ülései.

I. Östermelési szakosztály.

Elnök: *Bedő* Albert.

Alelnök: *Szentiványi* Miklós.

Jegyző: *Lutter* Béla.

I. Az állattenyésztés fejlesztése, kapcsolatban a havasi és erdei legelők jobb kihasználásával, a tejjgazdaságok létesítésével, baromfi-tenyésztés emelése és tojásértékesítő szövetkezetek.

Elnök: *Szilassy* Zoltán előadó távolmaradását kimentti és fölkéri *Nagy* Imre urat az előadás felolvasására.

Nagy Imre előadó:

Előre is kijelenti, hogy rövid idő állott rendelkezésére, hogy az előadást a kívánalmaknak megfelelőleg és a javaslat fontosságának érdeméhez képest, keilőleg áttanulmányozza. Mindazonáltal az indokolás, melyet a távol

maradt előadó beküldött, oly határozottan teljes képet nyújt a székelyföldi állattenyésztési viszonyokról, hogy azt, ha nem is teljes szövegében, de lényegében és értelmében teljesen magáévá teszi. Ezek előrebocsátása után felolvassa előadó határozati javaslatának megindokolását. A felolvasást úgy részleteiben, mint egészében általános tetszéssel fogadta a szakosztály és a számos felszólaló között valamenyinek véleménye abban összpontosult, hogy a határozati javaslatot, mint javaslatot elfogadják, csupán egyes részletek a székelyföldi különleges viszonyokra való tekintettel kibővítést nyertek. (A felolvasót számosan üdvözölték, valamint a távol levő előadót is általánosan éljenzték.)

Sierbán János elismerőleg szól az előadóról és még több oldalról behatóan kívánja azt megvilágítani a különleges székelyföldi bajok tárgyilagos ismertetésével. Majd áttér állattenyésztésünknek és a külföld egyes államai, főleg Dániának állattenyésztésével való összehasonlítására s arra a szomorú tapasztalatra jut, hogy éhletelenségünk a főoka állattenyésztésünk jelen szomorú állapotának.

Idézi a tejtermékek ki- és beviteli adatait, melyek szomorú tanujelei annak, hogy még ma is mekkora behozatalunk van sajtból és tejtermékekből, holott körülbelül két millió darab tejelő szarvasmarha van hazánkban s így e számarány mellett helyes gazdálkodással kiviteli többletünk kellene legyen. Az állattenyésztésre vonatkozó törvényeink és rendeleteink győnge végrehajtását szintén a bajok egyik okozójának tartja. Szól a hazai és nyugati tájfajta szarvasmarhák összehasonlításáról és az előadott javaslatot elfogadásra ajánlja.

Mika Ottokár a javaslat kibővítését kéri annyiban, hogy hivatásos állattenyésztési felügyelők rendeltessenek ki a székelyföldi vármegyében. A kibővítést a szakosztály elfogadta.

Székely György lótenyésztési viszonyainak bajaira mutat rá és javaslatot terjeszt elő, mely egy állami lótenyésztési teleprek a Székelyföldön való felállítását indítványozza, melylyel az előadói javaslat kibővítettett.

Ugron János a tejtermékek nehéz szállítási viszonyaira mutat rá és okból ajánlatosabbnak tartja az erdélyi tájfajta szarvasmarhát, mint igásökor nevelésére jobb alanyt és a nyugati tejelő és hustermelő tájfajtákat mellőzni ajánlja a Székelyföldön. A tejszövetkezetek létesítését kihagyni kéri a javaslatból a fenti okok miatt.

Szántó Károly állattenyésztésről lévén szó, indítványozza az előadói javaslat kibővítését a méhgyazdaságra is. Evégből egy, a gödöllői áll. mintaméhészethez hasonló méhészet felállítását méhészeti szaktanítás szempontjából is ajánlja egyik székelyföldi megyében, hol a székely gazdák e részben oktatásban részesítenek. A szakosztály hozzájárul az indítványhoz.

Sierbán János több felszólalónak felvilágosítást nyújt a földmivelési miniszterium eddig tett működéséről és a jelenben is folyamatban lévő állattenyésztési segélyekről, melyet örömmel vesznek tudomásul, ráter *Ugron* Jánosnak azon indítványára, melyben a tejszövetkezetek szervezését mellőzni óhajtotta. Szakszerű fejtegetése és több vidék tejjgazdasági viszonyainak és az ott elért eredményeknek elmondása után *Ugron* János a tejszövetkezetek alakítása ellen tett indítványát visszavonja. Az előadói javaslat a fentemlített kibővítésekkel elfogadottat.

2. Juhtenyésztés.

Elnök felkéri előadót javaslatainak előadására.

Barabás Béla előadó egyszerű, de rövid és tárgyilagos előadásban mondja el a székelyföld juhtenyésztési viszonyokat. Kéri a szakosztályt határozati javaslatának elfogadására.

Paget Olivér arra a sajnálatos tényre mutat rá, hogy idegen bojtároknak adják a székely juhok gazdák juhnyájait nyáron át bérbe.

Incze Ignác (czondrás székely) megkapó egyszerűséggel és általános tetszés között mondja el közvetlen tapasztalatait. Azután előterjeszti javaslatát, hogy azon folyómenti községek, melyek a métely miatt nagy károkat szenvedtek a hegyi legelő hiánya miatt, a megyei havasi legelőkből lakosai számának arányában szintén nyerjenek legelőt bérbe.

Koncz Armin szintén javaslatot tesz, hogy egyes juhtenyésztésre alkalmas vidékeken nagyobb számú és a vidéknek megfelelő faj juhnyáját adjon a kormány kedvezményes árban, mely a juhajták javítására szolgáljon.

Több felszólalás után *Incze Ignác* és *Koncz Armin* javaslataival kibővítve az előadó határozati javaslatát elfogadta a szakosztály.

3. Kereskedelmi növények termesztése. Len és kender. Lentermesztési kísérleti telep felállítása. Kenderáztatók létesítése.

Elnök felkéri előadót előadásának megtartására.

Füredy Lajos előadó ismerteti előbb a székely vármegyék, majd az ország len- és kendertermesztését. Nem éppen rövid felolvasása, mely egy teljes gazdasági előadásnak bevált volna, mindvégig általános érdeklődéssel volt kísérve. Főleg, mikor a len és kender viszonyaink közt kimutatható jövedelmezőségét ecsetelte teljes tudással és tapasztalatok, számadatok alapján, a szakosztály hallgatói nagy tetszésével találkozott. Majd hazánk és a külföldi ezirányú viszonyait adta elő, a szaktudás szükségére mutatott rá és ajánlotta határozati javaslatát elfogadásra. (Előadót hosszasan eljenzik, többen az érdeklődők közül szaküzeteket kérnek, mit *Füredy* készséggel megígért.) Szakosztály többek hozzászólása után az előadó javaslatát teljes szövegében elfogadta.

4. Gyümölcstermesztés és értekesítés.

Elnök felkéri előadót az előadás megtartására.

Gáspár Antal előadó ismerteti a székelyföldi gyümölcstermesztés múltját és jelenét. Rámutat a helytelen és kezdetleges gyümölcsfaültetésre, de főleg a szakszerű tudásnak minden alapját nélkülöző e téren való gazdálkodásra. Ha a már meglevő gyümölcsfákat rövid időn belül a fa tenyészidejére való tekintettel egyszerre megváltoztatni és jobb fajokkal kicserélni nem lehet, mindenesetre a fiatal facsemeték beajtása, nemesítése, tekintettel a gyümölcstermesztés felvirágozására, mulhatlan szükséges. Főképpen e téren is csak a szaktudás hiányát kell legelőbb pótolni, miért a Székelyföldön két földmívelési szakiskola felállítását javasolja, melyekben nagyobb területek gyümölcsoltvány és mageseleme-nevelő iskolának használandók. Ugyancsak a szaktudás e téren való terjesztésére megynként vándor szaktanítókat javasol. Ismerve a körülményeket és viszonyokat, ezek által javulás várható. A gyümölcsertertekesítés bajaira mutat rá és a drága szállítási díjakra, melyek az ország központjától való nagy távolság következtében szinte nehézségek a gyümölcstermesztés emelésére. Az értekesítésre legcélszerűbb és egyedül üdvös módnak a szövetségi értekesítést tartja. Eseteli a gyümölcs-konzerválás nagy szükségét, mint az értekesítés megkönnyítésére hasznos módot. Javasolja a székelyvidéken három gyümölcsertertekesítési szövetségi központot felállítani gyümölcsképzési telepekkel kapcsolatban. Részletezi a kikészítésre alkalmas székelyföldi különleges gyümölcsfajokat. Végül a nehéz és költséges vasúti szállításokat ismerteti tapasztalatok nyomán. Fontosnak tartja a Székelyföldön a gyümölcstermesztés nagyobbarányu felkarolását annál inkább, mert a gyümölcsbeteg-égekkel szemben már e vidékeknek éghajlatai viszonyai is kedvezőbbek és a székelyföldi gyümölcsök izletesebbek is. Ajánlja a nyomtatásban megjelent határozati javaslat elfogadásra. (Az előadót lelkesen eljenzik és üdvözlik.)

Hoffmann Géza elismerőleg szól előadó javaslatáról és annak minden egyes pontjáról. Mégis annak kibővítésére javaslati pontot nyújt be, melyben tekintettel arra, hogy a földmiv. miniszter az erdészeti akadémián a gyümölcstermesztést, mint új tantárgyat elrendelte, az erdészek felügyelete alá kívánna helyezni vidékenként a gyümölcstermesztést.

Ugron János szintén elfogadja előadó javaslatát, de előterjeszti és ajánlja elfogadásra, hogy az államilag támogatott gyümölcsképzítő gyárak szőlítassanak fel a miniszterium által a székelyföldi gyümölcsök tömegesebb átvételére. Előadó határozati javaslatából pedig a helynevek kitételét törölni kéri.

Berzenczey István ismerteti a füstölés által való jégkärelleni védelemről szóló rendelet hiányos betartását és az ezek miatt szenvedett károkat. Ajánlja a rabok kertészekké való kiképzését. Továbbá tekintettel gyógyfütermesztési jó viszonyainkra, kéri egy gyógynövényeket szakszerűleg ismertető telep felállítását.

Horváth Sándor miniszteri kiküldött válaszul *Hoffmann* fölvetett javaslataira. A gyümölcstermesztési felügyeletnek a kerületi erdészekre bizását helyesnek és czélszerűnek találja. Attér *Berzenczey* javaslataira, melyek egyrésze már valósulása ment, más része pedig folyamatban van. Így a fagykarak ellen való füstölésnél a rendelet be nem tartása a baj. Ezt a kongresszus, mint határozati javaslatot magáévá nem teheti, hanem igen is javasolja, hogy keressék meg a misztériumot, hogy a füstöléssel való fagykärelleni védelem szigorú betartását a megyéknél szorgalmazza. A raboknak kertészetre való tanítása és oktatása már folyamatban van. Vácson nagy gyümölcstermesztési telep létesített és ennek mintájára az erdélyi részekben Nagy-Enyeden is öt hold területen a faiskola és gyümölcskertészet föl van állítva már a rabok részére. Ami a kiképzés eredményét illeti, azt a rabok rátermésztésétől kell elsősorban várunk.

Eber Ernő szíves figyelmébe ajánlja a szakosztálynak, hogy a komló- és szőlőtermesztésről nincs említés a határozati javaslatban. Tekintettel pedig e két termesztési ágra, melyeket fontosnak tart, javaslatot terjeszt a szakosztály elé. A javaslatban többen hozzászóltak és a szoros értelemben vett és a kivándorlási bajok által érdekelt székely megyékben a szőlőtermesztést, mivel arra az éghajlatai viszonyok a székelyek lakta vidékeken nem alkalmasok, nem tartották nagyobb fontosságúnak. A komlótermesztésnél már helyiesséssel találkozott a javaslat. Végül a szakosztály *Hoffmann Géza* módosításával, *Berzenczey István* és *Eber Ernő* határozati javaslatainak kibővítésével az előadó határozati javaslatát elfogadta.

5. Erdészet.

Elnök felkéri előadót az előadás megtartására.

Gyöngyössy Béla előadó határozati javaslatának pontjait szakszerűleg fejtegeti. Ismerteti a székelyföldi különleges viszonyokat. Behatóan magyarázza az erdők és erdőlegelők kihasználásánál elkövetett hibákat, melyek rendezése már egető szükségé vált és a székelyföldi kivándorlásnak nagymértékben itt van az indító oka. E tárgy fontosságát a szakosztály figyelmébe és határozati javaslatát elfogadásra ajánlja.

Semsey Aladár dr. a hétfalusi csángók nevében megköszöni, hogy őket is belevonta a kivándorlási kongresszusokat rendező hatalmas vezetőség a székelymentési mozgalomba. Ismerteti a csángók bajait. Elmondja, hogy 21 ezer csángó 64 ezer kat. hold területen él és ebből a területből csak négyezer hold a szántó, amely körülmény leghathatósabbon bizonyítja azt, hogy az erdőgazdasági bajok a csángókra nézve a létfontosságú bajai. Igen helyesli az erdők ipari czélra való feldolgozását havasi tejjgazdasági szövetkezetek szervezését, de mindezt csak csoportosulás, társulás és szövetkezés útján, hogy a jövedelem a csángó

nép kezébe kerüljön és közvetlenül vegye a segítséget. Mert nem tartja szerencsés népmentési módnak azt, hogy idegen pénzen, idegen vállalkozókkal gyáripár és más vállalatok létesítsenek csak azért, hogy ott a csángók, mint a mindennapi kenyeret megkereső munkások alkalmazást nyerjenek, a hasznot pedig külföldre vigye a tulajdonos. Ezáltal csak a nemzeti munkaerő alárendelését segítőnek él s a külföldi tőke teljes hatalma alá szorítanók a csángó népet. A határozati javaslatot elfogadja és kéri annak a csángókra is kiterjesztését.

Horváth Sándor miniszteri megbízott szintén hozzájárul a javaslatához, de előrebocsátja, hogy az erdőgazdasági bajok, bár újabb intézkedések vannak orvoslására, rövid időn nem fognak javulni. Rámutat a multból arra a tapasztalati tényekre, hogy az erdőátalakítások kivitele időt igényel. Ezt több székelyföldi példával bizonyítja. Különben az erdőgazdaság közül ismert és fölmerült bajok orvoslására a földmívelési miniszter mindent megtesz és előre is biztosíthatja a kormány részéről a szakosztályt.

Ezek elhangzása után az előadó határozati javaslatát a szakosztály elfogadta.

6. Bányászat.

Elnök felkéri előadót előadásának megtartására.

Andreics János előadó nem felolvasást tart, hanem közvetlen egyszerűséggel, mintegy társalgási módon adja elő mindazt, amit a határozati javaslatának megvilágítására szükségesnek velt. Előadása oly tetszésben részesült, hogy az eljenzésektől többször megszakitva, csak azok lecsillapulta után jutott szóhoz. Főleg a székely munkásokat, mint kitűnő és értelmes bányamunkást méltatta. Előadó saját tapasztalatai alapján és meglevő tényekkel világítja a valóságot. Ezideig az előadó egymaga 2100 székely bányamunkást telepített a Zsilvölgyébe (Eljenzés.) és azt a ferde állítást, mintha a székely ember nem lehetne jó bányamunkás, a tények hazudtolták meg. Sőt többször mond, határozottan meri állítani, hogy a székely ember, mint bányamunkás, egy testi megekonyság és kitartás, valamint fel fogás értelmesség tekintetében felülmúlja az idegenből behozott bányamunkásokat s mivel ezen állítása szintén tapasztalati tényen alapul, a székelyeknek, mint rátermett bányamunkásoknak jövőt ígérhet. Hanem itt is, mint mindenhol egy kis jóakaratra van szükség. Ajánlatos, hogy a székelyföldi falvak előjárói, vezetőemberei írják össze jóakarataiból és nem felsőbb parancs után szolgálilag, a székely munkásokat s ezt az összeállított és vidékenként csoportosított székely munkásjegyzéket bocsássák a bányák igazgatóságainak rendelkezésére. Így aztán társadalmi uton a hazafias bányászmezőnöki kar valóban teljesítheti és teljesíteni is fogja nemzeti kötelességét.

A székelyföldi bányászat felvirágozására, mint más minden kérdésnél, nem kell mindjárt az állam támogatását kérni. A bányafeltáráshoz tőke kell, az állami támogatás itt nem helyes. A székely bányamunkások tömegesebb alkalmazása pedig szintén társadalmi uton érhető el s nem kormányrendelettel. Előadó példát mutatott erre (Eljenzés.) határozati javaslatát ajánlja elfogadásra.

Benedek Kálmán elmondja, mint bányász saját tapasztalata alapján a parajdvidéki szomorú állapotokat. A bányászat alig nyújt a munkásoknak évenként 30 ezer koronát, míg a gyufagyár, melyet onnan 4 éve, hogy elvittek Kolozsvárra, évi 150 ezer koronát fizetett ki munkabér gyanánt. Ettől 4 éve elestek a vidék székely munkásai. Hasztalan keresnek munkát a bányában, melynek üzeme ki van mérve és a legkisebb arányra levonva. Egyetlen mód volna tehát, hogy a parajdi sóbánya üzeme felemeltessék. Ez egy üdvös közóhaj, melynek a székely mentésben nagy fontossága

van. A vasutépítés nem czélszerű voltára is rámutat. A bányától mintegy tizenkét kilométernyire esik a küküllőmenti vasut végállomása. A vasut építésével éppen ott megállani helytelen tervezet volt, mivel a végállomás nagyobb forgalmi pontot szállításokra nézve nem képez. Szódagyár felállítását is javasolja felszólaló, mégpedig azon egyszerű oknál fogva, hogy Parajdon a szódagyártáshoz szükséges anyagok, mint sóvíz, mész, közvetlen-közvetlen állanak rendelkezésre, míg a marosújvári szódagyárnak távolról szállítják a meszet, gőszivattyúkkal és költségesen állítják elő a sóvizet. A határozati javaslatot kibővíteni kéri a kis-küküllőmenti vasut Parajdig való kiépítésével, a parajdi sóbánya üzemének fölemelesével és a szódagyár tervbevételével.

Hoffmann Géza a köpeczi kőszénbánya részére, mely egyedüli a Székelyföldön, a termelés fokozását ajánlja fölemelni oly módon, hogy a kongresszus kérje fel a kormányt, hogy mindazon erdélyrészi gyárak, melyek állami támogatásban részesülnek, csakis köpeczi szenet használjanak. Rámutat a brassói szász nemzetiiségű gyárosok idegen széntermény után való buzgó hajlamára, kik előtt be lett bizonyítva, hogy a hőfejlesztési arány szerint jóval olcsóbban nyernek tüzelőanyagot Köpeczről, azonban egy-két gyár kivételével mégis a külföldi termelés után nyulnak, mert az nem magyar és abból nem magyar huz hasznót. A fennebb elmondottak szerint a köpeczi szénbánya üzemének emelését javasolja. A határozati javaslatot elfogadja.

Benedek és *Hoffmann* javaslataival a harozati javaslat némi módosítást nyert és elgadtatott. Elnök az ülést bezárja.

Szentiványi Miklós megleghangu köszönetet mond a szakosztály nevében *Bedő Albert* elnöknek, ki teljes odaadás-al, fáradságot nem kímélve a székelykongresszus gondjait bölcsőjétől mostanig viselte. (Éljenzés.) Kéri, hogy ezt az önzetlen jóindulatot a székely néptől ezután se vonja meg. Az önzetlen emberek jutalma az elvégzett nagy munkásságért s a közjó érdekében való buzgólkodásért leggyakrabban a méltatlan bánálmazás, de egyetlen és igazi jutalom az önértet. A székely kongresszus buzgó és legmunkásabb előkészítőjén színtén csak az önértet jutalmazhatja, a szakosztály, melynek nevében beszél, csupán köszönetet mondhat, kívánja, hogy sokk éljen az elnök. (Hosszantartó éljenzés.)

Ezzel az I. szakosztály ülése véget ért.

II. Ipari, kereskedelmi, munkásügyi és közlekedési szakosztály.

Elnök: *Tauszik* B. Hugó.

Jegyzők: Sz. *Szakáts* Péter és *László* Gyula.

Tauszik B. Hugó melegen üdvözi a megjelenteket, bejelenti, hogy e szakosztály tárgyalásának anyagát a marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara készítette elő. A tárgyalási anyag igen gazdag volt s felölelte az iparfejlesztési akciókat az egész vonalon.

A) Gyáripár.

Felkéri *Siklody* Istvánt javaslatai előterjesztésére.

Faipar.

Siklody István előadó hangsúlyozza, hogy a székelyföldi erdőségek okszerű kihasználása czéljából széleskörű iparfejlesztő akciónak kell, ugymond, megindulni. Első sorban az erdőgazdaság fejlesztendő. A fűrésztelepek szaporítandók, melyek igen czélszerű munkaalkalmakat nyújtanak. A bükkfaerdőket is jobban ki kell használni. Javasolja Borszáken és Békáson gőzfűrésztelepek létesítését, kisebb faipar-telepek berendezését, több nagyobb városban az asztalosiparosok állami támogatását, az iparfejlesztésre a székely iparbank létesítését.

A javaslat tartalma mellett és ellene egy-másután szólaltak föl: *Molnár* József ország-

gyűlési képviselő, *Berzenczey* István, *Török* Andor dr. polgármester, *Solymossy* Endre tanár, *Zakariás* János dr., *Kenéz* Sándor dr., *Szakáts* Péter és *Fehér* Antal dr. országgyűlési képviselő. Az 1. és 6. pont kivételével a javaslatot elfogadták.

Fonó- és szövőipar.

Sz. *Szakáts* Peter kamarai titkár előadása a székely fonó- és szövőipar fejlesztéséről abból az alaptételből indult ki, hogy ez ipar termékeiből az emberiség legtöbbet fogyaszt — így abba tökéletet fektetni gyümölcsöző dolog. A Székelyföld bővében van ez ipar czéljaira szolgáló minden terméknek — az okos nemzetgazdasági politika is úgy tanácsolja, hogy ezek a termékek itthon dolgoztassanak fel. Sürgeti ezért a Székelyföld fonó- és szövőiparának minden rendelkezésre álló eszközzel való fellendítését. Javasolja, hogy kérjék fel a kormányt, hogy az eddigi sikereken okulva, a Székelyföld különböző helyein lenfonódák állítsanak fel — a népnek szövőszék adományoztassék, fejlessze a pokróczkészítést, állítson magasabb szövő és fonóipari iskolát és végül olcsó minta kender- és lenáztatókat létesítsen a Székelyföld különböző pontjain.

A javaslatot *Zakariás* János azon módosításával fogadták el, hogy a hétfalusi csángók is bevonassanak az akcióba.

Kőipar.

Spaller József előadó a kőipar fejlesztése dolgát hozza szóba. A Székelyföld fölötté alkalmas kőbányák nyitására, melynek Csik vármegyében és Csik-Szent-Domokosan kínálkoznak. Több helyen található szürke márvány, aragonit és gabró; igen szép kőzetek vannak, gazdag e vidék trahitban. Javaslata az, hogy a kongresszus mondja ki, miként a kőipar fellendítését szükségesnek tartja. Ezért szükséges kőbányák nyitása, Gyergyó-Szent-Miklóson kőfaragó-iskola föllállítása, a székely vasutnak mielőbbi kiépítése.

A javaslatához *Gyárfás* Győző ajánlott helyreigazító pótlást, a mit a kongresszus a javaslattal együtt elfogadott.

Agyagipar.

Orley János előadó kiemeli, hogy az agyagipar az utolsó évtizedben Erdélyben rohamosan hanyatlik. Az ipar amugy is ösüdkölt a háziipar jellegű birt, nem volna nehéz a gyáriparnak kiszorítania. Szükségesnek tartja a szövetkezeti alapon való szervezetet, a műizlés és tudás fejlesztését. Mivel még mindig számos helyen van elég virágzó agyagipar, nem reménytelen a czéltudatos akció, de ki kell jelentenie, hogy csak az állam hathatós támogatásával érhető el siker. Javaslata az, hogy több helyen nyersanyagbeszerző szövetkezetek létesüljenek, Marosvásárhelyt és Székelyudvarhelyen fazekasipari szakcsoporthok alakítsanak, a fazekasok az ipari czélokra szükséges eszközöket államsegíttéssel szerezhessek be. A készitendő cikkek normáit mintaműhely állapítsa meg, négy-hat törekvő székely fazekas évenként tanulmányuttra küldessék; az az értékesítési szövetkezetek államsegélyben részesitendők.

Javaslatát egyhangulag elfogadták.

Vas- és fémipar.

Solt Adolf a vas- és fémiparunk a Székelyföldön való föllendítése érdekében szakszerűen megokolt javaslatot mutat be. A gyáripár és a kontáriparosok nagy száma miatt nem boldogul a Székelyföldön a vas- és fémipar. A négy székely vármegyében 748 önálló fémiparos van, de ezek is jobbara csak javító munkákat végeznek. A vasgyárak pedig üzemüket jobbara megszüntették, a szentkeresztbányái vasgyár a tengődés jeleit mutatja. Ezek alapján sürgeti: a kontár ipar ellen a képesítést egy új, szigorubb ipartörvényben, a Székelyföldön többrendbeli közműhely felállítását,

Marosvásárhelyen nagyobbszabásu vasuti műhely létesítését.

Határozati javaslatát *Agoston* Lajos által javasolt némi módosítással elfogadják.

Bőripar.

Stodola József előadó a székely bőripar föllendítéséről tartott előadást, az alábbi határozati javaslatot terjesztve a kongresszus elé:

A hanyatló székely bőripar megmentésének egyedüli eszköze az erők egyesítése lévén, mondja ki a kongresszus, hogy:

1. kívánatosnak tartja az ipari szövetkezetekkel kapcsolatosan timáripari közös műhelyek felállítását, hogy — az iparosok önállóságuk megtartása mellett saját műhelyeikben dolgozzanak, — míg a közös műhelyek a haladó kor igényeinek megfelelő tökéletes gépek és gyorszerzési berendezések közös használatát tennék lehetővé;

2. szükségesnek tartja a sózott, frissen levágott, szárított és ki készített bőrök vasuti szállítási díjtételeinek leszállítását.

A szakosztály az előadói javaslatot elfogadta.

Szesz- és sörgyártás.

Bürger Albert előadó, marosvásárhelyi gyáros a szesz- és sörgyártásról szól, a mezőgazdasági iparnak, nevezetesen a pálinkafőzésnek állami kedvezményeket óhajt. A kontingens kiosztásánál legyen a kormány különös tekintettel azokra a vidékekre, amelyek földrajzi fekvésüknek fogva inkább burgonyatermelésre vannak utalva, így első sorban a Székelyföldre.

Tekintve, hogy a szeszipar nemcsak mezőgazdasági terményeink értékesítésénél bir kiváló fontossággal, de a szeszipari hulladék igen értékes, marhák hizlálására alkalmas tápanyagot képeznek; tekintve továbbá azt, hogy az ipari szeszgyártás az utolsó években azon törekvést mutatja, hogy kontingensek megvásárlása által kevés és lehetőleg nagy termeléssel bíró üzemekbe koncentráltassék, ami több oknál fogva nagy közgazdasági kárral jár;

a kongresszus kérje fel a kormányt, hogy törvényhozási uton minősítse a szeszgyártást mezőgazdasági iparnak, minélfogva a Magyarország részére fentartott kontingens legalább $\frac{2}{3}$ -ad része mezőgazdasági jelleggel bíró szeszgyárak részére tartassék fenn, illetőleg ama kontingensmennyiség, amely az egész kontingens $\frac{2}{3}$ -részéig még nem dolgoztatik fel mezőgazdasági jelleggel bíró szeszfőzdek által, fokozatosan osztassék fel a jelentkező mezőgazdasági vállalkozók között.

Minthogy továbbá gyümölcs- és borterme-sünk értékesítése sokkal könnyebb volna, ha eme terményeinket előnyösen fel tudnók használni pálinkafőzésre,

mondja ki a kongresszus, hogy ily pálinkafőzésre különös adókedvezményben részesüljön.

A söriparfejlesztésre vonatkozólag javasolja, hogy:

a kongresszus kérje fel a kormányt, hogy törvényhozásilag a sör pótadóját törölje el, vagy legalább is hektoliterenkint 6 koronával mérsékelje, hogy az adónak ez a mérséklése a kimérésnél is érvényesülhessen.

Kéressék fel a kormányt, hogy alkalmas kísérleti telepeken állapítsa meg, hogy klimatikus és más viszonyainknál fogva, melyek azok az árpa- és komlófajok, amelyek a Székelyföldön legelőnyösebben volnának termesztetők. Eme kísérletező telepekről az eziránt folyamodó gazdák vetőmagot, illetőleg dugványokat kaphassanak.

Kívánatosnak tartja a kongresszus, hogy miután magyar sörfőző az országban ugyszólván nincsen, évenként legalább 4 székely ifju képeztessek ki külföldi sörfőző-iskolákban sörfőzővé.

Az előadó javaslataihoz a szakosztály hozzájárult.

B) Kézműipar.

Ipari és kereskedelmi képzés. Munkaközvetítés.

Fekete Jakab marosvásárhelyi fémipariskolai igazgató javasolja, hogy a székely ifjak közül 30—40 tehetségesebb a fontosabb ipari szakokra állami segítséggel kiképeztessék, a Budapestre kerülő iparosoknak otthon létesítendő, mely a Székely-egyesület felügyelete alatt álljon a szülőjé tanítását kéri a népiskolákban, felsőkereskedelmi ipari szakiskolák fölállítását és munkaközvetítő-intézet létesítését sürgeti.

A javaslatot elfogadták.

Székelyföldi iparszövetkezeti szervezkedés.

Horváth János dr.-nak a székelyföldi iparszövetkezeti szervezkedésről való indványát Szakáts Péter adja elő. Mindenekelőtt konstatálja, hogy a Székelyföld népesedési viszonyaihoz képest elég szövetkezet alakult, csupán ipari szövetkezetek vannak gyér számmal. Mindössze 6 — ezekben a tagok száma 655, az üzletrészeké 1697, van ezenkívül 5 szakcsoport. Az ezek részére készen álló tőke keveset segít a székely kisiparon. A szervezkedés elmaradottságát az iparosság szegénységében és bizalmatlanságában keresi s abban, hogy az értelmiség távol állt ettől. Bemutatja a szövetkezetek működését föltüntető adatokat — végül határozati javaslatot terjeszt elő. E szerint a kisipari viszonyok züllésének csakis ipari szövetkezetekkel lehet véget vetni. Munkakészítő csoportok, termeszítő szövetkezetek, áruházak létesítendők. Ezekben a háziipar is fejleszhető.

A szépen megokolt javaslatot egyhangulag elfogadták.

Házi ipar.

A háziiparról László Gyula kereskedelmi és iparkamarai titkár tartott előadást. Kimondani kérte, hogy a kongresszus a háziipar fejlesztése a Székelyföldön, a nép tömegeinek leköltése és keresetképeségének fokozása céljából elsőrendű nemzeti és gazdasági szükségnek tekintendő. E végből kéresek fel a kereskedelemügyi miniszter, hogy a székely háziipar fejlesztéséről hathatósabban gondoskodjék, a jobb munkaeszközök megszerzését, valamint közvetítésére vállalkozó kereskedők állami támogatása céljából megfelelő segélyösszeg előirányzásáról.

Előadó az érdekeltségnek figyelmébe ajánlandónak tartja az agyagiparnak, kőiparnak gazdasági és háztartási cikkek készítésének, kádáriparnak, pokróczszövésnek, szőnyegszövésnek, posztószövésnek, vászon- és asztalnemű szövésnek, varottasféléknek kosárfonásnak, sásfonásnak, szalmafonásnak, az erre alkalmas székely községekben való meghonosítását,

Az előadói javaslatot némi módosítással elfogadták.

Gabonakereskedelem.

Schwarz Zsigmond előadó szerint a mezőgazdasági terményekkel való kereskedés szoros összefüggésben áll a vidék termeszőképességével. Jelentékenyebb kiviteli gabonakereskedés csak ott lehet, ahol fejlettebb és belterjesebb mezőgazdálkodás folyik: a Székelyföldre különösen áll ez a tétel. Az intenzívebb gabonatermesztésnek első kelleke a jó vetőmag. A szemtermesztésen kívül melegen ajánlja, hogy a székely nép karolja fel a hüvelyesek nagyobbtermésztését. Határozati javaslatában kéri annak a kimondását, hogy a székelyföldi gabonakereskedelem érdekében szükséges: Marosvásárhelyt magvizsgáló állomás felállítása, a termeszőknek szövetkezetekbe való tömörítése, a fuvardíjak mérséklése — a hetivásárokon a mezőgazdasági termények adás-vételének szabályozása — s a termények árának kötelezőleg mmánszánként vagy kgronként való megállapítása.

A javaslatot egyhangulag elfogadták.

Ásványvízkereskedés.

Köllő János fürdőigazgató mint előadó a székelyföldi ásványvizek értékesítésének javítását sürgette. Határozati javaslatában felkérőndőnek tartja a kormányt, hogy a belföldi városoknak ne engedjen a hazai ásványvizekre vámot vetni, legyen továbbá tekintettel a kereskedelmi szerződések megkötésénél, hogy a külföld a magyar ásványvizek vámját leszállítsa, végül a kórházak vezetősége és a magyar társadalom felhívandó a székely ásványvizek fokozottabb fogyasztására.

Ezt a javaslatot László Gyulának azzal a pótlásával fogadták el, hogy a vasutak az ásványvizet a Székelyföldről, lehetőleg önköltségen szállítsák.

Vasutak.

Molnár József orsz. képvis. a székelyföldi vasuthálózat fejlesztése tárgyában terjesztett elő javaslatokat. Kéri annak a kimondását, hogy a kongresszus a székely vármegyék gazdasági fellendülése érdekében sürgős szükségnek tartja: a) a mádэфalva—szászrégeni vasutonal azonnali kiépítését — nemkülönben a vonalból kiágazó székely-udvarhelyi szárnyonál, az apahida—marosvásárhelyi és marosvásárhely—héjasfalvi vonal legrövidebb idő alatt való megépítését, b) tanulmány tárgyává tenni egy Ágostonfalváról kiinduló, a román vasutakkal csatlakozó vasutonalat: c) a székelyi h. é. vasutak államosítását; d) és e) s székelyföldi nyers és ipari termékeknek szállítási díjkezdmény adását főleg Kelet felé; f) az erdély nagyobb gabonaállomásoknak a köteléki dijszába való felvételét; g) közvetlen csatlakozásokat, menetsebesség fokozását, fűthető vasúti kocsikat stb. A javaslat indoklásában reámutat arra, hogy a tervbe vett vasutonalak Kelet felé rövidebb s kedvezőbb összeköttetést hoznának létre, ami általános közgazdasági érdek. Az állam által való megváltása a székely vasutaknak, az egységes tarifa érdekében kívánatos s a díjkezdménymentes engedélyezhetése végett. A kedvezményes tarifák hatása elmaradhatatlan volna egy a székelyföldi bevételnél, mint kivételnél.

A tölgyes—piatrai és az apahidai—marosvásárhely—szászrégeni vasut megépítését az ország pénzügyi helyzetére nem tartja elsőrangú követelménynek.

Dr. Török Andor az ágostonfalva—ojoz—galatzi vonal kiépítését viláfgazdalmi szempontból is szükségesnek tartja.

Ugron Gábor a javaslat ellenében Székely-Udvarhelyt a gyergyói Vastab községben lévő állomással kéri összeköttetni, hogy így Odeszszával lehessen direkt összeköttetés. Egyébiránt a romániai összeköttetést, úgy az ojozi, mint a békási szorosnál kívánatosnak tartja jövőben.

Szakáts Péter az apahidai—marosvásárhely, marosvásárhely—héjasfalvi vasutat föltétlenül szükségesnek tartja.

Gyárfás Győző a földvár—szepsi-szentgyörgyi vonal kiépítését sürgeti.

Borszékly Soma a szatmár—deés—szászrégeni vonalat tartja elsőrangú szükségnek.

A szakosztály a vita eredményeként az előadói javaslatot egész terjedelmében elfogadta.

Közutak.

Előadó: Ince Kálmán e kérdésben az alábbi határozati javaslatot terjesztette be:

Kívánatosnak tartja a kongresszus, hogy: a) a gyergyó-szent-miklós—békási ut állami segélyvel kiépítsék;

b) a közteherviselés egyenlőbbé tétele céljából az 1890: t.-cz. 23. §-a akként módosítsák, hogy az utadominimuk eltöröltessenek, vagy legalább leszállítsassanak; az utalapok jövedelmében ennek folytán előálló hiány az utadó-százalék progresszív emelése által lenne fedezendő.

c) ugyanazon törvény 25. §-a, amely minden egyenes adót nem fizető férfit három kézipnapszám teljesítésére kötelez, eltöröltessék;

d) ugyanazon törvény 36. §-a akként módosítsák, hogy lehetővé váljék az állami és törvényhatósági utaktól távol eső és ezek előnyét nem élvező községek hozzájárulásának megfelelő leszállítása.

Kéresek fel a kormány, hogy:

a) az 1876. évi XIV. t.-cz szerint a gyógyforrásokhoz s ezek fürdőihez vezető utonalaknak jókarbantartásáról, esetleg új állami utonalak létesítéséről gondoskodjék. Csikmegeye északi oldalán pedig Borszék—Bélboron át Dornovatra és Kimpolungnak egy egészen új állami utonalat létesítsen.

A szakosztály a javaslatot stiláris módosításokkal elfogadta.

Viziutak.

Urmánczy János ó-topliczai gyáros előadó a viziutak fejlesztéséről tartott előadásában szól azokról az előnyökről, a melyeket a Székelyföldön az erdőségek fokozottabb kihasználása révén érhet el. Ennek egyrészt a vasutak, másrészt a tutajozásra alkalmas folyók rendezetlensége szolgált eddig gátul. Konkrét adatokat sorol fel azokról a visszaélésekről, melyeket a szegény tutajosok rovására a parasztbirtokosok, valamint a zsilipek örei elkövetnek. Sürgeti a fakereskedelem, főleg a funkciók hathatós megrendszabályozását. Elfogadásra ajánlja a következő határozati javaslatot: Szükségesnek tartja a kongresszus:

a) A Maros és Olt folyóknak a tutajozás céljaira való szabályozását;

b) a vizen való szállítás jelenlegi akadályainak elhárítását és a vízrendőri felügyelet életbeléptetését.

A szakosztály a javaslatot azzal a pótlással fogadta el, hogy a kereskedelmi szerződéseknek Romániával való megkötését úgy kívánják, hogy a székely gyár- és kézműipar e mellett fejleszhető legyen. Kimondta a szakosztály egyuttal, hogy az önálló vámterületre kell törekedni.

III. Birtokpolitikai, adó- és hitelügyi szakosztály.

Forster Géza osztályelnök nyitotta meg az ülést, röviden vázolvá, hogy midőn az együtt működő társadalmi testületek a székely kongresszus megtartását elhatározták, kiindulási pontjuk az volt, hogy a székely kérdések megoldásánál a főszenpont a kivándorlási kérdés tanulmányozása s az ellen való védekezés megállapítása legyen. A harmadik szakosztályhoz utalt tárgyak nagy súlyjal esnek a kivándorlás kérdésének mérlegébe, ép azért kéri az osztály tagjait, hogy a szőnyegen lévő kérdéseket megfontolás tárgyává tegyék.

Ezután a szakosztály a következőkép alakult meg.

Elnökül: Forster Gézát, társelnökökül: Becze Antal alispánt és gróf Bethlen Istvánt, jegyzőkül: dr. Sárkány Miklóst, Bedő Sándort és Buday Barnabást választották meg.

Az érdemleges tárgyalás megkezdése előtt Molnár Józsiás kért szót személyes kérdésben, Forster Géza elnök azonban arra való tekintettel, hogy a tanácskozás rendje értelmében ennek helye, nincs megvonta tőle a szót.

Hitelszövetkezetek.

E kérdésben az előadói tisztet Seidl Ambrus, az Orsz. Központi Hitelszövetkezet igazgatója töltötte be, aki a székelyföldi hitelszövetkezeti akció fejlesztéséről beszélt kimerítően. Határozati javaslatában kéri annak a kimondását, hogy a szövetkezeti eszmék terjedését és megvalósítását a székelység helyzetének javítására irányuló fötényező gyanánt tekintti a kongresszus s azért kéri a kormányt, hogy a szövetkezeti akciókat a Székelyföldön hathatósan támogassa; hasonló kéresek fordul a törvényhatóságokhoz, magánosokhoz is, — akiknek felhívandó a figyelmé arra, hogy a szövetkezetek szervezésére hivatott központok segélyt minél hathatósabban vegyék igénybe,

a központok viszont a törekvésekben szintén vegyenek élénk részt. (*Élénk helyeslés.*)

Gróf Lázár István nagy elismeréssel szól a javaslatról, kiterjesztetni kívánja az akciókat a barcasági csángókra, akik a határszélre kitalva, még szomorúbb helyzetben vannak, mint a székelyek.

Incze Balázs azt kívánja, hogy az Országos Központi Hitelszövetkezet jelenlegi 5¹/₂%-os kamatlábjánál olcsóbb kölcsönök nyújtassanak az alakítandó szövetkezeteknek.

Ugron Zoltán szintén magasnak tartja az 5¹/₂%-os kamatlábakat. Sajnálattal konstatálja, hogy Udvarhelymegyében az alakított 27 Károlyi-féle szövetkezet közül csak 7 tudott megélni.

Még előadó válaszolt röviden a felszólalásokra s az osztály a határozati javaslatot gróf Lázár István módosításával fogadta el. Ezután

A birtok szétforgácsolódása és örökösödési törvényeink

cizimmel dr. Sebess Dénes tartotta meg előadását. Előadó a birtokok szétforgácsolódásának megakadályozása s az örökösödési törvények módosítása tárgyában terjesztett elő jól megokolt határozati javaslatokat. Az indokolás kifejti, hogy a javasolt módosítás jobban megfelel a székely nép évszázados joggyakorlatának, — amint a jelenleg érvényben levő osztrák polgári törvénykönyv rendszere. A székelység-nél szokás, hogy az ősi birtokot a fiuk örökölték — a lányok kiházásitást kapnak. A székely földbirtokok megerősítését állampolitikai érdekek is követelik — mert ez a terület az egyedüli egységes magyar Románia és a Magyarország román lakta területei közt. Tekintve azt, hogy a nemzetiségi pénzüzetek határozott birtokpolitikát követnek fajuk érdekében, míg a magyar pénzüzetek ettől teljesen elzárkóznak, ezen tendenciák ellensúlyozásáról gondoskodni kell. Kéri első sorban annak a kimondását, hogy előörökléseknél a korlátozás kimondassék, a családi háznak a fiu örökösök részéről való megváltását, a kárpótlásokra állami pénzüzetet állítását, a megváltott ingatlanoknak védelmét.

Dr. Fábrián László az előadói javaslat némi kibővítését nem hozza javaslatba, hanem egy eszmét vet fel; óriási pénzüzetek hevernek különböző pénzüzetekben, vallás, tanulmányi alap stb. ezimen. Ezen alapítványokat egy közös pénzüzetben egyesítené, mely olcsó kölcsönöket közvetítene a székely produktív elemeknek. Az intézet alapszabályainak kidolgozására a marosvásárhelyi és budapesti székely társaságok volnának felkérendők.

Hollaky Arthur szerint előtte szóló eszméje annál a javaslatnál volna tárgyalandó, mely egy önálló székely jelzalogbank felállítását célozza.

Éder Ernő aggodalmát fejezi ki arra nézve, hogy nálunk a törzsörökös rendszer sikerrel behozható volna, mert ez a kivándorlást fokozná. Elismeri, hogy a Székelyföld szétdarabolságának baja a meglévő örökösödési törvény, de míg iparunk nincs, a pénzzel kielégített örökösöknek foglalkozást nyújtani nem birunk, veszedelmes volna a törzsörökös rendszer.

Ugron Zoltán elfogadja a javaslatot nem azért, mintha ez minden pontjában keresztülvihető volna, de azért, nehogy lábrakapjon az a fölfogás, hogy ily tekintélyes terület, mint a székelykongresszus, elvetette a kötött birtok eszméjét. Furesának találja előadó azon állítását, hogy a kötött birtok eszméje össze fér a liberalizmussal, s mindaddig nem fért össze, míg fele az országnak elpusztult a szabad örökösödés ezime alatt.

Dévay Ignác kérdést intéz előadóhoz, hogy a törzsörökös intézmény életbeléptetését kötelezőleg vagy csak fakultative kívánja-e. Másik kérdése előadóhoz, hogy miként kontemplálja a 6. pontot, mert ez fennáll nemesak kin stári, de egyéb terhekre is.

Dr. Bodor Tivadar a birtokszétforgácsolást általános bajnak tartja, s a korlátozást általános törvény útján kívánja szabályozni, sőt összekötésbe hozandó a létminimum kérdéssel, sőt a telepítési akcióval is. Az állam telepítő közegei utasítandók, hogy a birtokokat a potom árveréstől megmentsék azzal, hogy összevásárolva vagy telepítésre használják, esetleg az eladósodott birtokosnak a teher bizonyos idő alatti törlesztésének kötelezettsége mellett visszaadják.

Györffy Gyula helyesli Bodor azon felfogását, hogy a székely örökjogi intézmény kiterjesztésük egy általános törvény keretei révén az egész országra. A kongresszus feladata azonban az, hogy a székelység megélhetésének új kuforrásaira mutasson rá s ez más szakosztály keretébe tartozik, ugyszinté az is, amit Hollaky fölvetett egy az állam által alapítandó intézetre nézve. Helyesti azonban azt a fölfogást, hogy midőn egy nép megmentéséről van szó, kell oly hitelforrásról gondoskodni, amely a produktív elemeket fölségíti. Bodornak a javaslat 2. pontjára tett indítványát a szakosztály 7-ik tárgyhoz kéri átteni. (*Helyeslés.*)

Gróf Bánffy Miklós: az előadói javaslat 3. pontjának megvalósítása nehézségekbe ütközik, mert pl. kötött földbirtoknál nehéz lesz a kölcsönnek megfelelő alapot találni. Szerinte a szövetkezeti formában kellene a megoldást keresni; az öngéelyben, a munkában. az összetartásban van az az erő, amelylyel a székely nép önmagát megerősíti. (*Hosszantartó lelkes éjenzés*)

Ugron Gábor tetszését az előadott javaslatok csak részben nyeri meg, szerinte azoknak a székely községeknek a helyzete igényel legtöbb figyelmet, melyeknek nincs külső határ. Fejtette, hogy a közbirtokok kellőleg kihasználva nincs. Nem szabad a népből az egyenlőség érzetét kiirtani. Az államnak helyes birtokpolitikát kell követnie. Székelyföldi földhitelintézet nem ajánl, mert az ilyen vállalatnál a részvényeket kell jövedelmeztetni. Az állam vegyen nagybirtokokat s azokat ne úgy mint most, telepítésre alkalmazza, hanem 10—15 holdas parcellákban adja bérbe, úgy, hogyha 40 évig pontosan fizeti a bérlő, a föld a tulajdonává váljék.

Intze István és Bánffy Zsigmond felszólalása után dr. Sebess Dénes előadó felelt a felszólalásokra.

Az osztály az előadó határozati javaslatát teljes szövegében elfogadta s a záróülés elé terjesztetni határozta.

Telepítés.

Az elnöki széklet Beeze Antal csiki alispán foglalja el:

Máthé József előadó szerint a székelykérdés megvitatásának titka egyfelől a telepítési akció helyes keresztül vitelében van. A telepítésnél első feltételnek tartja, hogy a telepek a Székelyföld határain belül nyitassanak meg. Legezészerűbb a Székelyföld erdőtisztasaira (irtásaira) telepíteni, ahol úgy gabona-termesztésre mint állattenyésztésre, mint pedig valamely ipar üzésére alkalmas területek vannak. Részletesen feltorolja előadó azokat a helyeket, amelyeket e célra alkalmasaknak gondol. Hasonlítson a székely telepítési akció a rutén nép felségítéséhez, mérsékelni kell elsősorban a mai szigorú feltételeket — azonkívül tekintettel kell lenni a 1. vallási viszonyokra — nehogy a telepeken felekezeti surlódások támadjanak, 2. a művelhető területre s a telepítendő munkaképességére. Be kell azonkívül az ily telepek községekbe az ország más részéből oly családokat telepíteni, amelyek megtanítsák a székelyt a fa-, kö-, agyag-, vas-, szalma- és gyékényszövő-iparra és élelmiszerkészítésre. Gondoskodni kell az előállított termékeket értékesítő szövetkezetekről. Határozati javaslatot terjeszt elő, hogy a földdel nem bíró székelyek szülőföldjükön telepíttessenek meg. Ezen célból a Székelyföld bármely községében eladásra ke-

rülő birtokok megvásároltassanak. A kongresszus szükségesnek ismeri, hogy a székely kisbirtokosok vagy földmivesmunkások fekvő birtokainak örökösödési és hitelviszonyai megfelelő törvényhozási intézkedésekkel biztosítottassanak.

A megindult vitában elsőül Forster Géza szólalt fel, aki teljes mértékben hozzájárul az előadó javaslatához. Kifejti, hogy nem munkahiány készíti a székelyt a kivándorlásra. A székelyt itthon kell tartani, a telepítési akció, a havasi gazdálkodás kitünő eszközök erre. Főleg arra kell megtanítani a székely népet, hogy értékes területeit gazdaságilag ki tudja használni. A gyümölestermelés fokozandó, különösen a szeszgyártásra alkalmas gyümölcs termelendő. Nagy érdeklődés mellett fejti ki, hogy miként volna a Székelyföldön egészséges mező- és erdőgazdaság teremendő

Teljesen hibás az az álláspont, hogy a székelyek Magyarországra telepíttessenek át, azért osztja előadó azon nézetét, hogy itthon telepíttessenek meg. Ha megtekintjük — ugymond a székely völgyeket, 100 és 100 kilométerre terjedő területeket találunk benépesítetlenül. A havasoknak nevezett területek csak csekély részben esnek a havasi régiókba és mezőgazdasági, főleg állattenyésztési célokra alkalmasak. Mődot kell keresni ezek hasznosítására.

Kiegészíteni kéri tehát az előadói javaslatot azzal, hogy tétessenek minél előbb felvételek, hogy az u. n. havasokban mily területek vannak, melyek vagy mezőgazdaságok, vagy havasi gazdaságok, vagy gyümölcsösök alakítására alkalmasak, de jelöltessenek ki azon helyek is, melyek benépesítendők volnának, hogy onnét az okszerű erdőgazdálkodás a rendszeres üzemhez szükséges erdőket állandóan magának biztosíthassa s ott az erdőgazdasági termények feldolgozása és félnyers készítmények készíttessenek, sőt fűrészes és más feldolgozó telepek is itt létesíttessenek s ily telepek megfelelő közlekedéssel elláttassanak.

Az ily módon kitelepítésre használandó u. n. havasrészek a valóságnak megfelelő árban adassanak a települőknél s addig, míg a telepítési munkálatokat végzik, adómentességben részesüljenek (*Helyeslés.*)

Ugron Zoltán szerint nem az új existenciákat kell teremteni, de a meglévőt megmenteni. A telepítés óriási költségeire a magyar államnak nincs elég pénze. A telepítés kérdését a székely kérdéstől különválasztja. A székelynek földje kimerült, a hitel drága. A marhaállományt kell a régi színvonalra felemelni.

Indítványozza, hogy kéressék fel a m. kir. kormányt arra, miszerint vegyen telepítésre alkalmas birtokokat magyar szempontból, s kezelje azokat addig bérletileg, míg a meglévő existenciák megmentése kívánja s csak mikor ez megtörténik, kezdjen magyar szempontból telepíteni.

Nagy Imre abban a nézetben van, hogy a Székelyföldön aféle telepítésnek, a mi itt kontempláltatik, helye nincs. (*Zaj, ellentmondás.* Egy hang: *De hogy nincs!*) Az is kitelepítés szerinte, ha a székelyt a községből a havasra telepítjük. A székely jobban ismeri a havasi legelőket, hogy sem ő oda ki ne tenné a lakását ha módját találja, hogy ő ott szerezheth. Hosszabban polemizál Forsterrel s ajánlja a szakosztálynak azon javaslat elfogadását, ami a tervezetben van s nem azt, amit most előadó beterjesztett, mert szerinte lényeges különbség van a kettő között.

Elnök konstatálja, hogy a kettő közt lényegében különbség nincs.

Éder Ernő szerint a székely nép felfogása teljesen ellenkezik a telepítés mai módszerével s azzal a telepítési politikával, melyet a földmívelésügyi kormány jelenleg követ. Szerinte a székelyt községében megtelepíteni kell, hogy ne máshol keresse a megélhetéséhez szükségeseket. Főlkérendőnek tartja a kormányt, hogy a mostani telepítési eljárás helyett fősulyt a föld

nélkül szükölködő mezőgazda osztálynak a lakóhelyén való telepítésére fordítsa s ez a telepítési politika az 1899. márczius 24-iki *dán* törvény figyelembevételével történjék.

Forster Géza felel Nagy Imrének, akinek hosszabb ideje lehetett volna tanulmányozni a viszonyokat s ha tanulmányozta volna, rá kellett volna arra az eredményre jönnie, hogy a rég mult időkben azon területek, szántóföldek voltak, mit a barázdanyomok még máig is mutatnak, vagyis a székely ok-szerűbben használta azokat régebben, mint ma. De Nagy Imre állásánál fogva is tudhatná azt, hogy mezőgazdaságilag ugy hasznosítható valamely terület, ha annak megközelítése nem veszi el a munkaidő felét: a mai viszonyok pedig így alakulnak.

Gróf Lázár István az előadói javaslat indokolásának azt a részét, mely a telepítés helyeire vonatkozik, nem kívánja nyilvánosságra hozni. A telepítést a szomszédos községek határaitra is kiterjeszteni kéri. Csik és Háromszék megyék telepítésénél, ha a magyar határon belüli telepítés nem lehetséges, az ily telepítéseknel a székely határ déli irányba kiterjesztendő. Csatlakozik azon javaslatához is, melyet Forster előterjesztett.

Báró Bánffy Zsigmond Máté József előadó javaslatát a Forster által tett módosításokkal fogadja el.

Benedek János felfogása szerint a székely új telepítésekkel csak kisközségek szerezhetők, ezek pedig a közterheket nem bírják meg. Munka és föld kell a népnek, ezt pedig sem ki- sem betelepítéssel nem adunk.

A vita további folyamán felszólaltak Bocskor Ádám, Batalis Imre, gróf Lázár István, mely után Máté József tartotta meg zárbeszédét és hozzájárult Forster Géza, Lázár István grófnak javaslatát bővítő indítványaihoz, azokat a magáéval együtt elfogadásra ajánlva.

A szakosztály még ezután Ugron Zoltán kiegészítéseihez is hozzájárult s így fogadta el a Máté, Forster és Lázár javaslatait.

Tagosítás gyors és olcsó keresztülvitele. Telekkönyvek rendezése.

Intze István előadó terjesztett elő ezután, hosszabb indoklás kíséretében határozati javaslatot a tagosítás gyors keresztül vitele és a telekkönyvek rendezése tárgyában. Javaslati a tagosítás gyorsítása érdekében való eljárásokra vonatkoznak, s aktuális érdekekkel bírnak éppen most, mikor a tagosítási új törvényjavaslat készül. Véleményező bizottságot óhajt, a hitelesítési eljárást egyszerűsíteni véli, a birtokosság egy negyed részének már föltétlenül kívánna le-hessen a tagosítási munkálatok elrendelését, a közlegelők biztosításának, a tagosítási költségek minimalisak legyenek, sürgeti Csikben a telekkönyvi ügyek rendezését, a betétszerkesztési munkák elrendelését, a bejegyzési illetékek mérséklését telekkönyvi másolatoknak díjtalanul való kiszolgáltatását. A huszonhét pontból álló javaslatnak ezek a főbb részei. Még nagyobb figyelmet keltettek előadónak a tagosítási munkálatok elrendelésének sürgetéséről való javaslati az állami kataszteri földmérésnek eszközölésére vonatkozó indítvány.

Az első felszólaló dr. Perjéssy Mihály esikszereidai kir. törvényszéki elnök volt, a ki a tagosítás kérdésében az alábbi indítványt terjesztette elő:

A tagosításhoz csupán mérnöki oklevéllel bíró és e szakban kellő gyakorlatot igazoló mérnökök alkalmaztassanak. Nemcsak helyettesek, de segítők is csak szakképzett és a földméri vizsgát letett vagy müegyetemet végzett egyének lehetnek.

A tagosító mérnökök időszakonkénti ellenőrzésére, munkálatok felülvizsgálatára, — azok hitelesítésére — külön kizárólag e célra rendelt és az állami kataszteri hivatalokhoz beosztott állami szakközégek alkalmaztassanak.

Az osztályozás és becslés egy 5 tagu becsló-bizottságra bizassék, amelynek efnöke egy állami szakközeg legyen, két tagját a tagosítást foganatosító hatóság (jelenleg a bíróság) rendelje ki idegen szakférfiakból, 2 tagját pedig a közbirtokosság válassza a helybeliekből.

Az eljáró bíró folytonos jelenlétének kötelezettsége mellőztessék és azon idő alatt a birtoktisztázások foganatosítására utasítottassék.

A költségek állami előlegből fedeztessenek akkép, hogy a jóváhagyott költségvetésbe felvett összeg az adóhivatalnál folyóvá tétessék és a szükséghez képest a bíróság utalványára kifizettessék. Az így kiutalt összeg azután 8—10 évre felosztva közadók módjára az egyesektől behajtassék.

A eljárási utasításnak 85. §-a akkép módosítottassék, hogy az eljáró bíró jogosítva legyen a birtoktisztázás tekintetében ugyanugy eljárni, mint arra az 1892. évi XXIX. t. cz. és 1893. évi július 8-án kiadott 24,366 sz. I. M. R. alapján kiküldött bíró, jogosítva van.

Kivánatos, hogy a tagosítási eljárástól elkülönítetten külön „eljárási utasítás” készítettessék.

A telekkönyvi rendezés-kérdéséhez pedig, hogy kéressék fel az igazságügyi miniszterium, hogy az 1893 évi 24365 sz. I. M. rendelet 2-ik §-ából a 2-ik pontot hagyja ki és enged-tessék meg, hogy a tényleges birtoklás alapján foganatosítandó tlkvi helyesbítés az 1892 évi XXIX t. cz. alapján ott is, sőt ott első sorban legyen foganatosítható, hol a birtokrendezési eljárás folyamatba tétetett és igazolva van, hogy a telekkönyvi helyesbítés, a birtokrendezési eljárást nagy mértékben késleltetné. Kivételt képez az olyan község, hol a tagosítás már érdemleges stádiumban van.

Dániel Lajos elvben elfogadja egy előadó, mint Perjéssy javaslatát, de más alapokra kívánja azokat, mint gyakorlati gazda fektetni és pedig kimondani kéri, hogy a tagosításnál működő mérnök csak állami alkalmazott lehessen, becslőkül szakértő és oklevéllel bíró egyének választhatók, kivéve a rég gyakorlatot szerzett megbízható egyéneket, akik részére a törvényszékek igazolványokat állítsanak ki. Kívánja továbbá, hogy a kulturmérők az érdemleges tárgyalás előtt készítse el a szükséges vízvezetési lecsapolási stb. tervezeteket, — a tagosítási költségek 50%-os hozzájárulásán kívül az állam bocsásson ki birtokrendezési kötvényeket, melyek fedezeti alapjául %os községi pótdát vettessék ki azon községekre, melyekben a birtokrendezés meg nem történt,

Utána

Dévay Ignác, az igazságügyminiszter képviselője, intézett kérdéseket előadóhoz s tette meg észrevételeit az előadói javaslat egyes pontjaira.

Kelemen Ádám szerint a tagosító mérnök állami mérnök ne lehessen. Az állam a tagosítási költségekhez 50%-kal járuljon. S a munkálatokra az állam előlegezze a költségeket. Bartalis Imre azt óhajtja, hogy a tagosítás a Székelyföldön ugy vitessék keresztül mint a szászoknál.

Puskás Jenő a tagosítást éppen a kisgazdák érdekében akarja. Javasolja műszaki tanács szervezését, ugy ő, mint Bodor Tivadar Perjéssy kiegészítő javaslatához hozzájárul.

Bánffy Zsigmond báró a tagosítást végző mérnököknek szabadon való választását épségben akarja tartani, szerinte a kulturmérnökségnek kötelessége, hogy a tagosítási munkálatokban közreműködjenek.

Az alábbi javaslatot terjeszti elő:

Mondja ki a kongresszus, hogy:

1. A tagosításnál a kulturmérnöki hivatal köteles a tagosítás megkezdésétől fogva a tagosítási munkálatokban részt venni. A tagosítandó határon lévő folyókön eszközözendő szabályozások, átmetszések, a patakok szabályozása, belvizek lecsapolására vonatkozólag a terveket elkészíteni, vagy azok hozzávetőleges költségvetését és pedig oly időre, hogy ezek már a

becslés alkalmával készen lévén, azok a becslésnél felhasználhatók legyenek (köteles a kulturmérnöki hivatal az egyes vízszabályozásokra vonatkozólag az érdekeltséget az elhelyezkedési tárgyaláson megállapítani);

2. köteles a kulturmérnöki hivatal a tagosítás befejezése után az érdekelt birtokosok kívánságához képest az öntözés, belvizek levezetéséről ingyen tervet készíteni;

3. a község anyagi erejét felülhaladó folyószabályozások költségeit viselje az állam, a patakok, zártvizek és belvizek levezetésére szolgáló költségeket előlegezze az állam kamat nélkül, hogy azt a birtokosság 10 év alatt fizesse vissza;

4. az esetben, ha a becslés ellen felszólamlás történék, vagy az eljáró bíró a becslést hiányosnak találja s a becslés felülvizsgálatát kell elrendelni, az esetben az eljáró bíró a megyei gazdasági egylet által kiküldött 3 tagu becsló-bizottságot alkalmazza;

5. a tagosítási összes költséget előlegezze az állam és annak felét 10 év alatt fizesse vissza a birtokosság.

Dr. Bodor Tivadar az előadó javaslatához az alábbi módosítást nyújtja be:

2-ik pont helyett:

„Ha a birtokosság birtokaránylagos többsége a tagosítást általában, vagy az általános tagosítást ellenzi, az esetben a tagosítás elrendelése előtt a bíróság a szakértők meghallgatását köteles elrendelni.”

Felesleges a szakértő-vélemény akkor, ha a tagosítást a többség akarja.

A 4-ik pont kiegészítendő azzal, hogy:

„A szorosabb értelemben vett műszaki munkálatokat működő mérnök személyesen, képesített a bíróságnál bejelentett, fejelemileg is felelős segéde által végeztetheti. Alkumunkások ne alkalmaztassanak.”

Mert sok panasz és baj van amiatt, hogy a munkálatot jellem és képességgel nem bíró alkumunkások is végezik.

A 10-ik pont utolsó mondata felesleges, mert a képviselő meg van engedve ma is.

Inkább arra volna szükség, hogy a kisgazdák s általában a kisbirtokosság kellő kitanításban részesüljenek eljáró bíró és működő mérnök részéről s hogy minden esetben, tehát egyezés esetén is, annak elfogadása vagy itelethozatal előtt az elhelyezkedési terv szakértőileg felül vizsgáltassék és reájuk nézve is az itéleti vagy egyezési elhelyezés ne som-másan, hanem lehetőségig egyenként eszközöltessék.

Ugyanis a kisbirtokosok károsodásának legtöbbször az az oka, hogy ismeret hiányában nem tudnak számítást tenni a becsosztályok alapján s így a tulbecsült helyekre kerülnek, vagy mert a nagyobb birtokosok a becsühöz képest kedvezőbb, esetleg mivelés tekintetében előnyösebb helyeket elfoglalják, hasznavehetetlen, a kisbirtokosnak mivelés tekintetében alkalmatlan helyre kerülnek, amiről csak a kihásításkor nyernek tudomást, mikor rajtuk segíteni már nem lehet.

Azért szükséges egyfelől a kitanítás, másfelől az itélet előtti szakértői vélemény arra nézve, hogy a kisbirtokosok révén tervezett terület alkalmas-e a kisbirtokok elhelyezésére.

A 11. pontnál az utolsó mondat mellőzendő, mert a birtokosság egyhangu határozatát az idézés sommás oka miatt megállapítani nem lehet, s az ilyen előzetes kihásítás bonyodalmakra vezet.

A 12. pont szintén elhagyandó, mert a nyomásos gazdasági kényszer fentartása esetén azok, a kik ugyan földeket kapnak, jogtalan előnyben részesülnek.

A 18-ik pont elhagyandó, mert a dolog természeténél fogva a jogkérdés határai meg nem állapíthatók és nem lehet a birtokosokat korlátozni abban, hogy egy a jog, mint ténykérdésben járatos ügyvédet ne alkalmazhassanak.

Legtovább a tömeg, ugynevezett csoportoknak ugyanazon ügyvéd által való képviseltetését

lehetne korlátozni, mert az egyes, még oly kis-birtokos érdekei is legtöbbször ellentétben állanak, tehát ugyanazon egyén által nem képviselhetők. És legtöbbször a tömegképviselést szokta kiélesíteni az ellentétet a kisebb és nagyobb birtokok között.

Végül szükségesnek tartom olyan intézkedés tételét, hogy a bíróságnál, mint a kataszteri hatóságnál ne csak elv legyen a tagosítási ügyeknek soron kívüli elintézése, mint ma van, hanem valóság is legyen.

Ugron Zoltán a javaslatához módosítást nem nyújt be, de rámutat egy körülményre, ami itt szóba nem jött. Lelketlen izgatásnak minősíti azt, hogy bizonyos körök úgy magyarázzák a népek a tagosítást, hogy az nem volna áldásos.

Továbbiak során kifejti, hogy a tagosítást a bíróság kezében kell hagyni, mert így van meg a kellő garancia, több jogot is adna a bíróságnak a működő mérnök felügyelésére. Emellett gyorsabb igazságszolgáltatást sürget a tagosításnál, mert sokszor a bírói létszám hiányán odázatik az el. Javasolja, hogy a tagosítási mérnökök hiányán oly módon lehetne segíteni, hogy a vasuti státusból áttenni mérnököket a tagosítás végzésére.

Dr. Fenyvesi Soma indítványba hozza, hogy mindazon dolgokat, melyek előadó javaslatában a tagosításra nem tartozó dolgok gyanánt foglaltatnak; hagyja ki a szakosztály.

Az 1000 koronán aluli zálogjogbekebelezési kérvények közjegyzői díjainak mérséklését s bélyegmentesítését sürgeti.

Dr. Kemény Andor kérdést intéz előadóhoz, hogy ha a telekkönyvi helyesbítés elrendeltetnék, a térképekre rá vetethető volna-e az, s a tényleges állapotot tüntetné-e föl?

Intze Balázs szerint a tagosítási és arányosítási törvények sürgős revíziója volna sürgetendő; a tagosítás és arányosítás megengedhetéséhez a terület $\frac{1}{2}$ részének hozzájárulását kívánna. A tagosításra vonatkozó végzések mindazon községekben kihirdetendők, hol az érdekelt birtokosok laknak.

Az 1889. évi 38. t.-cz. 16—18 §§-aiban körülírt eljárásnak a közbirtokosságok nevében álló vagyonokra vonatkozó intézkedéseit szintén megváltoztatni kéri.

(Vége köv.)

ÁLLATTENYÉSZTÉS.

Rovatvezető: Kovácsy Béla.

A visszafajtázás szerepe az állattenyésztésben.

Az atavizmussal, a visszafajtázással a legtöbb gazda úgy van, hogy hisz is benne, meg nem is, s ha elhiszi, ha látja, akkor sem tesz semmit az ellen, hogy az őszülökre visszautótt, többnyire nem kívánatos tulajdonságok tovább ne örökössenek.

Pedig, hogy az atavizmus nem mesebeszéd, hanem létező valóság, azt láthatjuk akár mindennap, ha egy kissé figyelmesen tekintünk körül, ha kritikus szemmel vizsgáljuk a körülöttünk történeteket. Kétségen kívül meg fogjuk figyelhetni az atavizmusnak olyan eseteit is, amelyek több századra visszamenő állatformákat, avagy színeket és tulajdonságokat tárnak elénk, bár az ilyen visszautételek kétségen kívül ritkaságszámra mennek. Nekem három ízben volt alkalmam látni fekete színű, kétségen kívül tiszta merinó bányát, holott több százada annak, hogy a spanyolok a fekete színű merinók kiküszöbölését már megkezdték, s régen nem létezett már fekete színű merinó, mikor az Európa közkincsévé vált. S számos, ilyen s hasonló esetet lehetne felemlíteni, ami azonban czéltalan volna, mert ne keressük mi az atavizmusban rendkívüliségeket, a midőn az évszázadokkal ugrik vissza s általunk nem ösmert

formájú, vagy színű egyedeket állít elénk, mert az ilyesféle visszautételek állattenyésztésünkben kárt nem tesznek, amennyiben az ilyen különös példányokat szívesen megmutogatjuk barátainknak, ösmerőseinknek, de továbbtenyésztésre nem használjuk. Sokkalta inkább akadályozza állattenyésztésünk fejlődését az atavizmusnak az a formája, a mely csak kevésbé elütő egyedeket állít elénk, s a melyeket épen ezért nem vesszünk észre, tovább tenyésztésre használjuk s a melyek azután megakadályozzák azt, hogy tenyésztésünkben egyöntetűséget hozhassunk létre.

A nemesítő, a javító keresztezés az a formája a tenyésztésnek, amelynél a visszafajtázás valósággal akadály a haladásnak; de akadály a haladásnak a beltenyésztés azon formájánál is, amidőn egy új jelleget akarunk megteremtteni, amidőn olyan tulajdonságokkal akarjuk tisztavérű egyedünket felruházni, aminővel azok eddig nem bírtak. Foglalkozzunk ezzel a kérdéssel kissé behatóbban.

A nemesítő, a javító keresztezés az a formája az állattenyésztésnek, amelyet ma országszerte legáltalánosabban használunk, amelynek segítségével meglevő silányabb minőségű állatainkat oda akarjuk javítani utódaikban, ahol a nemesítésre használt tisztavérű egyed áll. A nemesítésnek ezen formáját nemcsak a köztenyésztésben használjuk országszerte háziállataink összes fajainál, de magántenyésztetekben is, különösen középbirtokosok, rendszeren ezen tenyésztési formával alapítják meg tenyésztetüket, mint amely ősőbb. Ha valaki szimmenthali jelleget akar létesíteni s nincs annyi pénze, hogy 400 koronát fizessen egy-egy tisztavérű szimmenthali tehénért, összeszed nagycsontu 140—160 koronás teheneket s úgy ezeket mint ősző utódaikat telivér szimmenthali bikával fedeztetni s néhány nemzedék multával előtte áll, ha nem is telivér szimmenthali, de egy szimmenthali jelleggel bíró tehénész, amelyet csak lelkiismeretességéből nem nevez telivér szimmenthaliának, a hasonlatosság miatt bátran annak nevezhetné.

Azon esetben, ha ezen keresztezési formánál az apaállatok kitűnő átörökítési képességgel bírnak, a harmadik nemzedéknek hozzájuk már teljesen hasonlónak, s meglehetősen kiegyenlítettnek kellene lenni. Am a valóságban ez nem így van, mert a legtöbb istállóban, amelyben ezen keresztezési formát már 20—25 év óta üzik, azt látjuk, hogy a kiegyenlítettnek nyoma sincs, s az egyedek között úgy testnagyság, mint testforma, szín és képesség tekintetében nagy a tarkaság. E körülménynek egyedüli oka az, hogy az ilyen keresztezési módnál igen gyakori a visszautérés, a mely ha nem vétetik figyelembe, s az ilyen egyedek ki nem küszöböltenek, a nemesítő állatok jellege soha sem lesz általános az utódok között.

Hogy a nemesítő keresztezésnél a visszafajtázás nagyon gyakori, az természetes, hiszen már az első párzástól keletkezett utódoknak körülbelül fele része az anya állatokra fog utni, s elegendő, hogy ezeket tovább tenyésztésre használjuk, már a kiegyenlítetttséget talán soha vagy csak nagyon későre fogjuk elérni. Ha komolyan törekszünk arra, hogy az apaállat jellegét minél hamarabb átruházzuk az utódokra, úgy az első párzástól származó legszébb, az apához leginkább hasonló utódokat eladnunk nem szabad, hanem tovább tenyésztésre kell használnunk, de csakis ezeket s eladásra azokat bocsássuk, melyek az anyaállatokra ütöttek. Ne csak magunk tartjuk ezt szigorú szabályként, de oktassuk erre a népet is, a melyben amugy is megvan a hajlam arra, hogy a legszebbet adja el, mert azért pénzt lát, magának pedig inkább a silányabbat tartja, miáltal lehetetlenné teszi állományának — illetőleg a község állományának gyorsabb tempóban való javulását.

Az esetben azonban, ha az első párzástól származó utódok közül csak a legszebbeket

használtuk is továbbtenyésztésre, még távolról sem fejeztük be a dolgot; a második nemzetség egyes példányai többé kevésbé a nagyanyára ütnek, ezeket kell tehát most kiküszöbölünk, s hasonlólag kell eljárunk a harmadik negyedik nemzetségnél. Minél szigorubbán jártunk el az első második nemzetségnél, annál kevesebb dolgunk fog akadni a későbbiekben. Maga a visszafajtázás is esökkenni fog évről-évre, de teljesen meg nem szűnik a 10—20-ik nemzetségnél sem, amit eléggé bizonyítanak a fekete merinóbányák. A keresztezést üző gazdának gondja legyen arra, 1. hogy jó pedigreevel bíró, kifogástalan testalkatu apaállatokat használjon, amelyeket nagyon becsüljön meg, ha látja, hogy átörökítő képességük jó, ellenben még veszteséggel is adjon tul rajta, ha átörökítő képessége nem jó, 2. kritikus szemmel vizsgálja az utódokat s ne használja továbbtenyésztésre azokat, amelyek a kevésbé nemes anyaállatra ütöttek vissza.

Szó sincs róla, a beltenyésztés terén a visszautérés nem játszik olyan fontos szerepet, mint a keresztezésnél, már csak azért se, mert ritkábban fordul elő. Ha azonban a fekete merinó-bányát, avagy az itt-ott előforduló rőt-színű csikos yorkshirei malacot valaki is tovább tenyésztésre használna, az csakhamar kivetkőztetné jellegéből egész nyáját. Valamely tiszta fajta keretében azonban egy új jelleget létesíteni csak úgy lehet, ha a tenyésztő a visszafajtázás lehetőségét folytonosan kritikus szemmel nézi és bírálja s kiküszöböli mind azokat, amelyeken a visszafajtázás jelet észreveszi.

Avagy, hogy lehetne azt megmagyarázni, hogy az egyik tenyésztőnek sikerült 2000 literes magyar teheneket kitenyészteni, a másiknak pedig ezen törekvése eredménytelen maradt. Csakis úgy, hogy az egyik kritikusabb szemmel kereste már a beállítások a tejelő jelleget s az utódok közül nem használta fel továbbtenyésztésre azon példányokat, melyek visszautótt az őszülökre, a tejelő jelleget nem viselték magukon. A másiknak szeme kevésbé kritikus volt, nem ösmerte fel a tejelő jelleget sem az eredetileg beszerzett anyagban, sem az utódokban s ha voltak is egyes jól tejelő példányai, nem tudta ezen jó tulajdonságot valamennyi utódra átplántálni, mert a többek között akadályozta ebben az atavizmus is.

Az állattenyésztés terén kicsiségek szülnék nagy eredményeket.

Kovácsy Béla.

NÖVÉNYTERMESZTÉS.

Rovatvezető: Cserháti Sándor.

Még néhány szó a biborhere termesztéséhez.

Most, mikor a biborhere vetési ideje közeledik, kötelességemnek ismerem a Köztelek 55-ik számában megjelent cikket, saját tapasztalataim alapján néhány szóval megtoldani, illetve az elmaradottal pótolni.

Minthogy a biborhere május 6—10-én már virágzik, így ekkor már etethető. Takarmánynak való vetését legezelszerűbbnek találtam azon földbe, melyet a here lekasálása után (a felesleget felszárítottam mielőtt kiszórósodott és az állatok jól megették) csalamadé alá trágyáztattam meg.

Mondhatom kitűnően sikerült. Silány földben sok és jó takarmányt nyertem; a nélkül, hogy az külön földet igényelt volna. Megjegyzem, április közepén alig látszott a here a termésből, május 10-én pedig már térdig ért.

Lázár Soma.

SZÖLŐSZET, KERTÉSZET.

Rovatvezető: Angyal Dezső.

Gyümölcstermesztés a Délvidéken.

F. G. ur a következő kérdést intézte szerkesztőségünkhez:

Tisztelettel kérem velem tudatni, hogy érdekes-e a Délvidéken, Szerbia határán gyümölcsöt alakítani és milyen gyümölcsök teremnek leginkább e vidéken, sük fekete földben, valamint hullámos, részint agyagos, részint homokos talajban?

Milyen fajta szőlőt kellene e vidéken talajnem szerint ültetni?

Magyarországi gyümölcsöt hol és mi módon lehet legjobban és nagyobb nehézség nélkül értékesíteni?

Milyen kosarakban történjék a szállítás, illetve milyen kosarak váltak be legjobban a gyakorlatban és hol és milyen árban lehet azokat vásárolni? Erdemesebb-e nagyobb tömeg szállításánál kosár nélkül, direkt e célra készült vagonokban szállítani, olesóbb-e így a szállítás és milyen fajta vagonok azok?

Melyik a legjobb szakkönyvünk gyümölcstermesztésről és gyümölcsértékesítésről?

Helyi ismeretek nélkül nagyon nehéz arra a kérdésre válaszolni, hogy valaki a Délvidéken minő gyümölcsnemeket és ezeknek mely fajtáit termesse. Ezt a kérdéstevőnek magának kell megoldania a mi nem is olyan nehéz, mint első pillanatra látszik. Minden vidéknek meg van ugyanis az ő gyümölcsészeti jellege, a mely abban áll, hogy a gyümölcsnemek közül egyik, vagy másik a többen jobban díszlik, biztosabb és szebb terméseket szolgáltat és így a legnagyobb tömegben fordul elő. Az természetesen nem változtat e tétel helyességén, hogy ez a gyümölcsnem nemes, vagy vad állapotban van-e tulajdonképpen képviselve. Az egyik vidéken pl. a házi-, vagy beszercezi szilva, a másikon a körte, a harmadikon az alma, a cseresznye, vagy meggy stb. emelkedik a többi fölé. A midőn ezt megállapítottuk, egyúttal az illető vidék gyümölcsészeti jellegét is megkaptuk, vagyis tisztába jöttünk azzal, hogy mely gyümölcsnemet termesszük elsősorban is. Az is természetes, hogy valamely vidéken két gyümölcsnem, pl. körte és szilva stb. egyenlő mértékben van elterjedve, ami több tekintetben előnyös. A midőn a gyümölcs-nemmel tisztába jöttünk, meg kell ismét állapítanunk a termelendő fajtákat, a mi már sok esetben az első kérdésnél nehezebb és több körülményt igényel, mert itt az értékesítés módja az, melyre különös súlyt kell helyezni, hogy vállalkozásunk jövedelmező is legyen. Tegyük fel pl., hogy vidéken a házi- vagy beszercezi szilva adja meg annak gyümölcsészeti jellegét, ez esetben erre kellene a fősúlyt fektetni, már azért is, mert ezt nyersen, aszalva, iz- vagy pálinkaképpen lehet értékesíteni. Mivel pedig a Délvidéken minden gyümölcs korábban érkezik, mint az északon, azért, ha — mondjuk 14 nappal előbb vihető piacra — nyersen is jól értékesíthető, mivel továbbá a szilvaalanyon a nyári vagy kajszinbaraczk a legszebbre fejlesztési gyümölcseit és a Délvidéken ismét előbb érhetik, mint máshol és ez is pálinkának és iznek is feldolgozható, azért esetleg ez is a termesztésbe bevonható. Ha ismét az alma, körte, cseresznye díszlenek vidéken, úgy ennek, ismét legkorábbi fajtáira volna első sorban is a súly helyezendő, mert a téli alma- és körte-fajták nagyrésze ott hamarabb érne meg, mint sem ez kívánatos volna, minél fogva velők a kívánt ár alig volna elérhető. Mindezen tervezetéseknél a téli és utófagyok mérvét, a szél irányát, különösen is annak erősségét, szóval a légköri tényezőket természetesen szinte nem szabad számításán kívül hagyni, mert ezek is kiváló befolyást gyakorolnak a jövedelmezőségre.

Ezek volnának tehát ama fő irányelvek, amelyeket a gyümölcstermesztésre való berendezkedésnél zsinórmértékül kell választani.

Látatlanban és a helyi körülmények alapos ismerete nélkül nyugodt lelkiismerettel senki sem vállalkozhatik arra, hogy megállapítsa azt, minő szőlőfajtákat ültessen. Tessék vidéken körülnézni és az ott legjobban bevált fajtákat választani, egyúttal pedig arról is meggyőződni, hogy ott ojtványoszlókat használnak-e a telepítéshez, vagy szénkénegezésre rendezkednek-e be? Az első esetben ki kell puhatolni a talajnak legmegfelelőbb alanyfajtát. A másik és biztosabb út, amelyet követni ajánlok, ha a kerületi szőlészeti és borászati felügyelőt a helyszínre kéri, ki díjtalanul adja meg a szükséges felvilágosításokat.

A gyümölcsértékesítést ezideig nálunk csak a székesfővárosi vásárcsarnok bizományosai: a Magyar Mezőgazdák Vásárcsarnok Ellátó Szövetkeze és Vámos és Bruszt Bpest, Központi Vásárcsarnok, továbbá a Magyar Szőlő- és Gyümölcstermelők Szövetkeze és a Magyar Élelmiszer Szállító Társaság, ugyancsak Budapest — közelebbi czimeik nem ismeretesek előttem — közvetítik. Sziveskedjék tehát ezek valamelyikéhez fordulni, bővebb tájékoztatást szívesen nyújtanak és a kosarakra, csomagolásra és hasonlókra nézve is ezek adhatnak kimerítő utbaigazítást. Egész vagonokban — a la rinfusa, — csak bornak feldolgozandó almát szoktak szállítani. Külön erre a célra berendezett vagonok nincsenek, ami természetes is.

Végül a szakkönyvek közül ajánlom: a „Fatenyészés” címűt; ha pedig szőlőművelésről is óhajt egyet beszerezni, úgy az ojtvány és szénkénegezés fentartottakra az „Utmutatás a Szőlőművelésre”, a homoki szőlő kezelésére pedig: a „Homoki szőlők telepítése” címűt. Mindhárom kiadja a földművelési miniszter. Kaphatók ifju Nagel Ottó könyvtárusnál, Budapest, Muzeum-körút 2. sz. Egyiknek ára sem több 1 koronánál. A. D.

LEVÉLSZEKRÉNY.

Kérdések.

517. kérdés. Mikor jobb akáczfákat ültetni, őszszel vagy tavasszal. Ültettem az idén tavasszal, de sok kiszáradt belőle. W. A.

518. kérdés. Egyik erdélyi város rendőri hivatalához levélileg azt a kérdést tettem, mikor lesz a szarvasmarhavásár?

Ezen leveletem, minthogy 50 kros bélyeg nem volt rajta, megletelezték és 2 frt büntetést fizettem.

Kérem jogos volt-e ezen eljárás? K. L.

519. kérdés. „Bérlőlejtartakor van-e joga a bérlőnek a magz készítette kertből saját ültetési rózsafáit és bux-növényeit elvinni, anélkül, hogy a tulajdonos bárminemű ellenvetést tehetne?”

520. kérdés. Eladtam ez év június 4-én egy gyarmati gabonakereskedőnek 200 q, új buzát a 16 koronáért q-ját. A kereskedő következő tartalmú kötlevelet adott nekem. Vettem öntől a p-i gazdaságában ez évben termő buzájából 200 q buzát q-át 16 korona árban. A buzának 78 kilogr. súlyának kell lennie, ha azonban a buza a 78 kilogr. nem ütne meg, úgy minden kilogr. kevesebb súlyért q-kint 20 fillért bonifikálni tartozik.

E kötlevelem tartalma, melynek ugyanily mását hozzáintézve én a kereskedőnek is adtam.

Most, midőn a buzát a kereskedőnek szállítani akartam, azzal áll elő a kereskedő, hogy a buzának u. n. anflugja is van, mint ő mondja. Ezt olyképp értelmezi, hogy egy jó marék buzából kikeresgél egy vagy két, legföljebb három szemet, melynek hegye szürkésebb, mint a többi s erre azt mondja, hogy a buza anflugos vagy be van fenve, ő a buzát át nem veszi. Bizonyos vagyok azonban benne, hogy a 3 koronás áresés tulajdonképp okozója annak, hogy

a buza átvételét megtagadja, mert nézetem szerint a buza egész rendes jó minőségű buza s 79 kiló körül nyom is.

Tisztelettel kérem a következőket: Ha én mint fönti kötlevelemből látható, semminemű jótállást a minőségre vonatkozólag nem vállaltam, köteles vagyok-e én a minőségben neki jótállani? Én a kötlevel szerint p-i gazdaságomban termő buzám adtam neki el, minden kikötés nélkül, tehát midőn p-i gazdaságomban termelt buzám szállítom neki, köteles tehát ő a buzát amint termelt, átvenni, legyen a buzának akár anflugja, mint ő mondja, vagy sem. Tözsdebiróság nincs kikötve. S. A.

521. kérdés. 32 db jőszágot hajtottam bérelt legelőre, július 10-én el kellett hajtanom, mivel egyáltalán semmi mező nem volt és a vízhiány miatt egy db vérhasban elpusztult s több megbetegedett. Van-e jogom a fele legelőbért visszakövetelni legelőhiány miatt? Már kihajtáskor a tulajdonost figyelmeztettem, hogy kevés a legelő.

Kérem válaszukat, vajjon per esetén megnyerhetem-e a pert? F. E.

522. kérdés. Egyik szomszéd birtokosnak a kezelésem alatti gazdaságából az 1902. évi legeltetési időnyre 66 $\frac{1}{2}$ hold legelőt adtam haszonbérbe. Az illető bérlő a legelőn lévő itató kut körül összegyűlt trágyát elvitette, dacára annak, hogy megjelent embereit figyelmeztettem arra, hogy a trágya az én területemen lévő, az én tulajdonomat képezi; annál is inkább, mivel a mult évi trágya is ott volt hagyva s azt ez évben akartam a környező legelőknél elteríteni. A mult évben a kérdéses legelőt nem az ezévi bérlő bérelte volt. A haszonbérleti szerződés eziránt nem intézkedik, hogy az állásokon összegyűlt trágya kié; azt sem mondja, hogy a földtulajdonosé, azt sem, hogy haszonbérelőé; amennyiben a szerződés megkötésekor én erre ügyet sem vettem; országos uzus lévén, hogy ellenkező kikötés hiányában a termelendő trágya a tulajdonos birtokában marad. Az illető bérlő igáiból egy pár lovat zálogul visszatartottam, kérem tehát, jogos volt-e ezen eljárásom s ha igen, úgy van-e ily esetben törvényes intézkedés, esetleg elvi jelentőségű felsőbbirósági határozat. K. G.

523. kérdés. Egy tizenkét évre kiadott 300 holdas földbirtok haszonbérleti szerződésében nincs említés téve a vadászatról. Kit illet most a vadászati jog: a tulajdonost, vagy a bérlőt? A. B.

Feleletek.

Akáczfák ültetése. (Felelet az 517. számú kérdésre.) Az akáczfa ültetésének legjobb ideje október-november hava. Lehet ültetni, amíg csak a hideg és fagy engedi. A tavaszi akáczültetés egyáltalán nem szokott olyan eredményes lenni, mint az őszi, de ettől eltekintve azon előnye is van az őszi ültetésnek, hogy ha esetleg hideg tél köszönt be, a fagyok által kikapott akáczeseményeket kora tavasszal, mindjárt hóolvadás után lehet ujjakkal pótolni. A tavaszon elültetett események között a tömeges kiszáradás azon okból történhetett, hogy bizonyára késői volt az ültetés. p.

Bélyegkötelezettség közigazgatási ügyekben. (Felelet az 518. sz. kérdésre.) Közigazgatási ügyekben elsőfoku hatósághoz intézett kérvények ivenként 1 korona bélyeg alá esnek s ez alól kivételt csupán azon beadványok képeznek, amelyeket az illetékszabályok illetékmenteseknek nyilvánítanak. Minthogy a vásárugyekben benyújtott kérvények nem illetékmentesek, a főlvet lelet a törvénynek megfelel. Sz. F.

Kerti ültetvények. (Felelet az 519. sz. kérdésre.) A távozó haszonbérelő a saját maga készítette kertből ültetvényeit, pl. rózsafáit és buxusait szabadon elviheti, mert azok nem képezik az ingatlanok oly tartalmait, hogy azokra a kapcsolat állandósága, hogy az éven-

kint visszatérő haszonvételhez való igény alapján a tulajdonos tarthatna jogot. Sz. F.

Hibás buza. (Felelet az 520. sz. kérdésre.) A vétel tárgyát az eladó gazdaságában termett, tehát ugyiszólván egyedileg szorosan meghatározott buza képezte s így az eladó, ha a gazdaságában termett buzát szállít, a szerződésnek eleget tett. Ennek folyományaként a vevő a buzát átvenni tartozik akkor is, ha az netán oly esekélyebb hibában szenved is, a mely értékét nagyobb mérvben nem alterálja. 79 q-os buzánál kisebb mérvű csuesűszök valóban nem oly jelentékeny hiba, a mely a buzát középminőségénél silányabbra minősítene s így az átvétel már ez okból sem tagadható meg jogosan. Sz. F.

Elfogyott legelő. (Felelet az 521. sz. kérdésre.) Legelőbérleti szerződésben a dolog természete szerint a bérbeadó csak arra kötelezi magát, hogy a kijelölt területet a bérlőnek legeltetésre átengedi, de magával a bérbeadásal se a legelőn termő fünek mennyiségéért, sem a legeltetés lehetőségének bizonyos tartamáért felelősséget nem vállal. Viszont a bérlő a fűbérleti szerződéssel csak arra szerez jogot, hogy a kijelölt területen bizonyos számú marhát legeltethessen, illetőleg, hogy az ott termő fűvet állataival felétehesse. Ennél tovább sem a bérbeadó kötelezettsége, sem a bérlő jogosultsága nem terjedhet. Ha tehát a legelő nyár derekán elfogy, vagy kiszül, legyen oka annak akár a szárazság, akár maga a legeltetés, a bérbeadó a fűbérlet visszatérítési mit sem tartozik s a bérlő semmi kárpótlásra igényt nem tarthat, legfőkébb oly kivételes esetben, midőn igazolni tudja azt, hogy a legelő elfogyásának oka a bérbeadónak valamely mulasztásában rejlik.

A fűbérlet pro rata temporis való visszatérítéséről már csak azért sem lehet szó, mert a legeltetési évad tartama az időjárástól függ, és naptár szerint meg nem határozható, hiányzik tehát a kulcs ahhoz, hogy a fűbérlet összegét bizonyos időtartamra feloszthassuk. Ha pedig a fűbérlet pl. az egész év tartamára számíthat, arra a képtelenségre jutnánk, hogy annak a téli időre eső részét a bérbeadó mindég visszatéríteni tartozzék.

Fölfogásunk helyessége mellett szól még az az általános jogszabály is, hogy a magasabb erőhatalmat (u. n. vis-majort) képező időjárás következményei senkinek joghátrányára nem szolgálhatnak és senki azok fejében kártérítést nyújtani nem tartozik. Az időjárás okozta kárt külön kikötés hiányában az szenvedni, a kit közzvetlenül ér. (Cassus nocet domino.) Sz. F.

Vadászati jog a haszonbérlet illeti. (Felelet az 523. sz. kérdésre.) A haszonbérlet jogi természete szerint a haszonbérlet a haszonbérlet ingatlanok összes gazdasági haszonvételei, melyek az állag sérelmével nem járnak, megilletik. A gazdasági haszonvételek közé tartozik kétségtelenül a vadászat gyakorlata is, melynek útján a haszonbérlet a földnek kizárólag őt illető gyümölcseiből élő vadat, mint ama földnek szintén egyik gazdasági produktumát, perbiplálja. Ebből folyólag a haszonbérlet adott birtokon, amennyiben az egységes önálló vadászterületet képez, a vadászat joga a haszonbérlet illeti. Kivételt képez természetesen minden oly eset, midőn a szerződésben a tulajdonos a vadászati jogot magának tartotta fenn. Sz. F.

Kit illet a legelőn összegyűlt trágya? (Felelet az 522. sz. kérdésre.) Ez a kérdés a milyen jelentéktelennek látszik, olyan érdekes, annál is inkább, mert semmiféle jogszabály vagy bírői határozat nem ösmeretes előttünk, a melyre hivatkozhatnánk. Megkíséreljük tehát általános jogi szempontok szerint elemezni a kérdést és ahhoz képest alkotni meg véleményünket.

Bérbeadott legelőterületen az összegyűlt trágyát a tulajdonos is, meg a legelő állatok gazdája, s egyszersmind a legelő bérlője is igénylik. Melyiket illeti az a kettő közül?

A legelő tulajdonosa mellett szól az, hogy a legelőn elhullatott trágya az okszerű gazdaság szempontjából az ingatlan tartozékaként tekintendő; viszont a bérlő joga mellett szól az, hogy a trágya az ő tulajdonát képező állatoktól és az általa bérllet útján megszerzett fünek anyagából származik. Mind a kettő egyaránt elfogadható jogcím, az a kérdés tehát, hogy melyik erősebb a kettő közül a másiknál, mert elvégre is a megoldás csak az lehet, hogy a vitás dolog a kettő közül valamelyiket kizárólag illesse.

Döntő szempont tehát az, hogy melyik esetben szorosabb a kapcsolat az illetőnek igénye és szerzési jogcíme között és itt a mérleg határozottan a tulajdonos javára hajlik, mert kétségtelen az, hogy ugy gazdasági, mint jogi szempontból a trágya az ingatlan tartozékát képezi és a tulajdonos szerzési jogcíme éppen abban fekszik, hogy az elhullatott trágya az ő ingatlanával egyesül. Ezzel szemben a bérlő az állatai által elhullatott trágyára tulajdoni jogot nem szerzett, illetőleg azt az elhullatás alkalmával elvesztette. Akkor t. i., midőn az a trágya jogi szempontból egy idegen tulajdon képező ingatlan tartozékává lön.

Hasonló eredményre jutunk, ha a legelőbérleti szerződés tárgyát és tartalmát vizsgáljuk. Most mit engedett át a tulajdonos a bérlőnek a legelőbérleti szerződéssel a bérbeadott legelő haszonvételeiből? Egyedül azt a jogot, hogy a bérlő a legelőn termő fűvet legeltethesse. Ennél többre tehát a bérlő jogosultsága sem terjedhet. Különösen nem terjedhet ki arra, hogy a bérlő a legelőn trágyát gyűjthesse, mert az egy különálló jogosultság és azt csak az gyakorolhatja, akinek azt a tulajdonos nyilat megengedte. Ha ilyen engedelem a legelőbérleti szerződésben nem foglaltatik, akkor a termelt trágyát a bérlő a legelő területéről semmi szín alatt el nem viheti.

Arra a további kérdésre nézve, hogy jogosan zálogolhatta-e meg a tulajdonos a trágyát elhordó szekereket, figyelembe kell vennünk a tényállás másik részét is, azt t. i., hogy a legelőn az előző évből származó trágya is meg volt még, a mely egy más bérlő marhától eredt, s így ahhoz az ideai bérlő éppenséggel semmi jogot nem formálhatott. Midőn a bérlő ezen őt semmi czimen nem illető trágyát elhordatta, az 1894. évi XII. t. cz. 95. §-ának a) pontjába ütköző mezőrendőri kihágást követte el és így ellene a zálogolás jogosan alkalmazható volt.

Szükségesnek tartjuk kiemelni, hogy a tényállás szerint nem haszonbérletéről van szó, hanem csupán bérletéről, melynek tárgyát kizárólag egy bizonyos területen való legeltetés képezi. Ez azért fontos, mert míg a haszonbérlet igen széles körű fogalom és valamely ingatlannak minden oldalu haszonvételeit felöleli, addig a bérleti jognak tartamát csak a szerződésben világosan kijelölt használat képezi. Sz. F.

VEGYESEK.

Mai számunk tartalma:	Oldal
A székely kivándorlási kongresszus.	1375
Állattenyésztés.	
A visszafajtás szerepe az állattenyésztésben. ...	1384
Növénytermesztés.	
Még néhány szó a biborhere természetéhez. ...	1384
Szőlőszet, kertészet.	
Gyümölcsstermesztés a Délvidéken.	1385
Levelszekrény.	1385
Vegyesek.	1386
Kereskedelem, tőzsde.	1388

Kitüntetés. Ő felsége nemegyei Nemegyei Akos a belley főhercegi uradalom igazgatójának, a mezőgazdasági téren szerzett érdemei elismerésül, a királyi tanácsosi czimet díjmentesen adományozta.

Kinevezés. A m. kir. földmivélsügyi miniszter Szabó Döme tanársegédet gazdasági tanintézeti segédtanárrá nevezte ki s szolgálatára a kolozsvári m. kir. gazdasági tanintézethez osztotta be.

A székelyföldi kivándorlási kongresszus. Lapunk élén beszámolunk a székelyföldi kivándorlási kongresszus tanácskozásának lefolyásáról, azonban az eddigi szokások ellenére, technikai akadályok miatt, két részre osztottuk a tanácskozás lefolyásának közlését s így a befejező részt lapunk legközelebbi számában adjuk.

A hatodik gazdakongresszus. A VI. országos gazdakongresszus tudvalevőleg a kiállítással kapcsolatosan, folyó év szeptember hó 8., 9. és 10. napján Pozsonyban fog megtartatni. A kongresszus irodája most fölhívja mindazokat, akik a 6 korona részvételi díjat be nem fizették, hogy az összeget az iroda címére (Köztelek-u. 8.) sürgősen beküldeni sziveskedjenek, mert csak az fog kongresszusi tagnak tekinteni, aki szabályszerűen jelentkezett. Ugy a részvételi jegyek, melyek a kongresszus napján a kiállításra szabad belépésre jogosítanak, mint a kedvezményes vasuti jegy váltására jogosító igazolványok a jelentkezetteknek folyó hó 3-ig megküldetnek. Mai napig körülbelül 550 résztvevő jelentkezett, a kisgazdákon kívül, akik a részvételi díj fizetése alól fel vannak mentve.

A Baromfityesztők Országos Egyesülete f. aug. 30-án tartotta rendes igazgatóválasztmányi ülését Pirkner János állattenyésztési főfelügyelő elnöke alatt, melynek során elsősorban is tárgyalás alá vették a pozsonyi baromfityesztési kongresszus alkalmával megvitandó tárgyak határozati javaslatát. Az igazgatóválasztmány a határozati javaslatokat szövegezte, azután elhatározta, hogy azokat a kongresszust megelőzőleg kinyomtatja és a tagok és érdeklődők között szétosztja. A kongresszus részletes programját jelölte meg ezután a BOE. igazgatóválasztmánya, mely után Ágh Endre titkár tett jelentést a pozsonyi baromfityesztésről. A kiállításon való részvételre 124 tenyésztő jelentkezett. Ki lesz állítva 2193 tyúk, 529 lud, 349 kaesa, 173 pulyka, 300 drb. egyéb szárnyas, 200 galamb, 100 nyul. Összesen 3744 drb élő állat. A 124 kiállító közt van az arad-, pest- és szolnokvármegyei gazdasági egyesület gyűjteményes kiállításával, amelyben körülbelül 100 tenyésztő vesz részt. Ezután örvendetesen vette tudomásul az igazgatóválasztmány, hogy az egyesület a múlt ülés óta 47 taggal szaporodott.

A pozsonyi kiállítás bemutatása. A pozsonyi gyönyörű ligetben néhány nap mulva megnyíló kiállítást az igazgatóság múlt hó 31-én mutatta be a sajtó meghívott képviselői előtt. A meghívott vendégek örömmel győződtek meg arról, hogy a kiállítás a gazdasági előhaladás fejlettségének képe lesz. Az igazgatóságnak szivességét, hogy teljes képét igyekezett adni a kiállításról, a sajtó képviselői nagyon halásan fogadták. A sajtó képviselőit Pozsony városa és az igazgatóság ünnepélyesen fogadta a kiállítás területén.

Nemzetközi méhészkongresszus. Németország, Ausztria és Magyarország méhészei vasárnap m. hó 31-én tartották meg Temesvárott 47. vándorgyűlést. A vándorgyűlés érdekességét nagyban emelte az, hogy ez alkalomra Darányi Ignác földmivélségi miniszter, mint a kongresszussal kapcsolatos méhészeti kiállítás védnöke is leutazott Temesvárra. A nagy

nivelésügyi mi-
gazdasági tan-
szolgálatra
anintzethez osz-

dorlási kon-
számolunk a
ongresszus ta-
azonban az
technikai aka-
szloítuk a ta-
sét s így a be-
lebbi száma-

ngresszus. A
us tudvalevő-
san, folyó év
napján Po-
kongresszus
okat, akik a 6
nem fizették,
szimére (Köz-
eni szivesked-
kongresszusi
lyszerűen je-
gyek, melyek
állításra sza-
mint a ked-
ására jogosító
teknek folyó
napig körül-
kezett, a kis-
vételi díj fize-

agos Egyesülete
átválasztmányi
ési felelősök
sorsorban is tár-
paromfityésztési
dó tárgyak ha-
választmány a
te, azután elha-
st megelőzőleg
eklódók között
es programját
átválasztmánya,
jelentést a po-
áson való rész-
Ki lesz állítva
73 pulyka, 300
mb. 100 nyul.
24 kiállító közt
rmegei gazda-
ításával, amely-
eszt. Ezután ör-
ragzó-választ-
t ülés óta 47

bemutatása.
ben néhány
ítást az igaz-
mutatta be a
előtt. A meg-
rőződtek meg
gazdasági elő-
lesz. Az igaz-
teljes képet
a sajtó kép-
dták. A sajtó
az igazgató-
kiállítás te-

sszus. Német-
g méhészei va-
g Temesvárott
gyülés érdekes-
ez alkalomra
miniszter, mint
méhészeti kiáll-
várra. A nagy

népszerűségnek örvendő és közszeretethen álló minisztert a nagyszámúban összegyűlt közönség lelkes éljenzéssel fogadta. A miniszter üdvözlésére megjelentek: *Molnár* Viktor főispán, *Telbisz* Károly dr. polgármester, *Kabdebó* György alispán, *Ambrózy* Béla báró méhészeti tanácsadó, *Ambrózy* Gyula báró, a Temesvármegyei Gazdasági Egyesület elnöke a vármegye országgyűlési képviselői és mások. A főispán s a polgármester üdvözlő szavai után *Darányi* Ignác miniszter *Dessewffy* Sándor csanádi püspök diszfogatán a belvárosba hajtatott, ahol a püspöki palotában szállt meg. Délelőtt 9 órakor nyílt meg a méhészek vándorgyűlése, ahová báró *Ambrózy* Béla vezetése alatt hívta meg a minisztert, akit beléptekor viharos éljenzéssel fogadtak. *Máday* Izidor miniszteri tanácsos hosszabb beszéddel nyitotta meg a kongresszust, köszönetet mondva *Darányi* miniszternek az erkölcsi s anyagi támogatásért, *Dzierzon* Jánosnak, a méhészek neoztorának, aki messze földről eljött, hogy a méhészet érdekeit előmozdítsa és br. *Ambrózy* Bélának a kongresszus s a kiállítás rendezéséért. Ezután báró *Ambrózy* Béla nagy tetszéssel fogadott beszéddel üdvözölte *Darányi* Ignác földmivelésügyi minisztert, aki erre feszült figyelem közt gyönyörű hazafias beszédet mondott, hirdette a külföldi előkelőségek előtt azt a jogegyenlőséget, melynek Magyarországon minden polgár nemzeti s különbség nélkül részese, megcázfolva azokat a híreszteléseket, melyekben Magyarországot, mint a nemzetiségek lenyomóját tüntetik fel. Az általános nagy lelkesedés lecsilapultával *Telbisz* Károly polgármester Temesvár sz. kir. város nevében üdvözölte a kongresszust s *Darányi* minisztert, majd németül folytatva, viharos tetszés közt rögtönzött fordításban tolmácsolta *Darányi* miniszter beszédének a magyar állam nemzetiségi politikájára vonatkozó részét. *Pacha* Ágost püspöki titkár *Dessewffy* Sándor püspök, kongresszusi diszelnök nevében kifejezte az egyházfő sajnálkozását, hogy betegsége miatt meg nem jelenhetett, mire *Máday* elnök megkérte a minisztert, hogy a püspök nyári lakában teendő látogatása alkalmával kegyeskedjék kifejezni a kongresszus köszönetét és üdvözlését. A németországi méhészek nevében *Kuehl* Frigyes dr., az ausztriaiak nevében *Beck* osztályfőnök, a magyarok nevében pedig *Vámosy* Mihály üdvözölte a kongresszust s annak védnökét, *Darányi* minisztert. *Dzierzon* János, a 90 esztendőes híres méhésztartó ezután előadást a méztermelés jövedelmének fokozásáról, mire a megnyitó ülés véget ért. *Telbisz* Károly polgármester indítványára *Szell* Kálmán miniszterelnökhöz a földmivelésügyi miniszter által tolmácsolt üdvözlésének viszonzásául táviratot küldtek. A földmivelésügyi miniszter d. e. 10 órakor a Scudier-liget pavillonjában s ennek környékén elrendezett tartalmas kiállításon jelent meg, amely hat csoportban mutatja be az élő méhek, méhészeti szerek, méztermények, viaszgyártás, tanszerek s a szakirodalom fejlődését. A kiállítás területén báró *Ambrózy* Béla üdvözölte a minisztert, aki megnyitván a kiállítást, a tárgyakat behatóan megismerlélte. Az irodalmi csoportban átnyújtották a miniszternek a város kiadásában ez alkalomra megjelent diszes monográfiát s bemutatták a műszerzőjét, *Barát* Armin lapszerkesztőt. A kiállítás megtekintése után a miniszter a főispánnal *Dessewffy* püspök nyári lakába hajtatott s hosszabb látogatást tett a beteg egyházfőnél. A nap folyamán *Darányi* miniszter dr. *Györy* Loránt titkár kíséretében visszatért a fővárosba.

A korona elővásárlási joga. *Kacs Kovics* Kálmán somogy megyei nagybirtokos Somogy vármegye legutóbbi közgyűlésén egy hazafias s nagyfontosságú indítványt terjesztett be, melynek célja, hogy a magyar föld védelmeztesse meg, tartassék meg minden körülmények között az igazi fajmagyarság részére. Az indítvány — melyet Somogy vármegye egyhangú lelkesedés-

sel fogadott el — méltányos és szerzett jogokat tiszteletben álló tartalmánát fogva megérdemli azt, hogy abból a legérdekesebb részleteket közöljük.

Megdönthetetlen az az igazság, hogy aki a magyar földet védi, az a magyar fajt védi és aki a magyar faj megerősödését, nagyra-terjesztését kívánja, az nyújtson módot arra, hogy a hazai talajon terjeszkedhessen, bőven sarjadjon.

Adjuk tehát a népnek a földet, de nem úgy, hogy azt elvegyük másoktól, akár az egysektől, akár az egyháztól, hanem mintegy a dűsgazdag asztaláról lehulló morzsákból a Lázárnak. És erre megvan a mód, az eszköz ezredéves birtokalkotmányunkban gyökerezetten. Magyarországon minden földbirtoknak egy a közös gyökere, forrása: a szent korona joga. Ebből eredt az adományozás útján, ebbe folyt vissza a magvaszakadás és a hűtlenség esator-náján. Az egyéni tulajdonjog lényegesen tartalma azonban kimerül akkor, amikor a tulajdonos földbirtokát elidegeníti, illetve azt árverésen elidegeníteni kénytelen. Ebben a pillanatban fel-éled a szent korona szunnyadó ősi tulajdonjoga és a fekvő birtokot vásárlás útján magához váltja.

Ez az elővásárlási jog nem sérti lényegében a tulajdon eszméjét. Hisz az eladónak szándéka elsősorban az elidegenítésre irányul. Ez a szándéka megvalósul. Igaz, nem azzal az egyénnel, akivel tervezte az elidegenítést, de ez merőben személyes vonatkozás lévén, a korona őstulajdonosi jogával szemben semmivé törpül.

Elvégre is ez a föld, amit a magyar vér hullásán, könnye omlásán egy ezredéve szerzett, amit ugyanígy keservesen egy évezreden megvédelmeztet, nem válhat idegenek prédájává, nem maradhat üzérkedés tárgya akkor, amikor a magyar kénytelen elszakadni szülőtte földről, hogy idegenben keressen magának mostohát.

A magyar korona joghatóságából származtatott elővásárlási jog lesz mindenha az archimédiési pont, amelyen megvetve lábát, a magyar állam biztosan intézi a magyar faj sorsát az idők teljességéig: megakadályozza az idegenből reánk törő birtokvásárlást, megküszíti a nemzetiségi pénzintézetek ortvátadásait, védő várakat emel a magyarságnak a nemzetiségek közt és ezek össztömörülését megakadályozza, végül megadván az alapot, új meg új családai tüzhelyek létesítésére; megapasztja a kivándorlást és fokozza a magyar faj regeneráló őstermőképességét.

Mindezek megfontolásával indítványozza: Irjon fel Somogy vármegye törvényhatósága a kormányhoz és országgyűléshez oly törvény megalkotása végett:

amely biztosítja a magyar államnak a szent korona joghatóságából eredő elővásárlási jogot a földbirtokra,

amely az elővásárlás útján megszerzett földbirtokon nemzeti és társadalmi szükségleteinek megfelelő telepítéséről célirányosan intézkedik;

végül, hogy küldje meg ezen feliratát pártolás végett az ország összes törvényhatóságainak.

Az olasz borvám-klauszula és az olasz bor-import kontingentálása ügyében a sátoralja-ujhelyi szőlőbirtokosok vasárnap, múlt hó 21-én *Kincsesy* Péter elnöklésével a város-háza nagy tanácsstermében értekezletet tartottak, melyen *Schön* Vilmos dr., *Láczay* László dr., *Dékus* Gyula, *Hönsch* Dezső és mások fölszólalásai után elhatározták, hogy szeptember 8-ára mostre-gyűlésre hívják össze *Tokaj Hegyalja* összes szőlősgazdáit. E gyűlésen tiltakoznak majd a borvám-klauszula bármely meghosszabbítása ellen. Az értekezlet hangoztatta, hogy az elkeseredés és csüggedés az egész vidéken leirhatatlan. Az a hír ugyanis, mely szerint a borvám-klauszula úgy módosítatnék, hogy bizonyos mennyiségű olasz bor behozatalát kontingentálják, valósággal lesujtotta az amugy is anyagi kimerülésben tespedő szőlőbirtokosoknak reményét és bizalmát.

Hazánk ideai komlótermesztés-reménye számokban. (A kolozsvári komlótermesztési szaktanárnak jelentése.) A komló kitelelése kielégítő volt, s megfelelő tavasszal a hajtások is egészségesen

törték elő. Jó tavaszutóval a meghagyott indák elég szépen kapaszkodtak, bár helyenkint a fagy (10—15%) kárt tett. A nyár elején — Medárdus után — azonban országszerte hideg éjjelekkel s esős nappalokkal volt változatos az évszak, s a komlónövény fejlődése meglassudot, indát nehezen fejlesztett s így a mellékajtások is alig fejlődtek, azok is kurták maradtak. Augusztus 21-ig időjárási kár volt: az erdélyi részeken 20%; az Alföldön 11%; Dunántulon 5%; s a felföldi komlósokban 12%. Penészbetegségek ritkábban léptek fel s a júliusvégi szép napokon azokon is tul esett a növény. Ezuttal még a felföldi s némely magasabb fekvésű erdélyrészi komlósokban virit a komló, a Dunántulon s az Alföld némely helyein a szedésen is tustetek, vagy folyamathán van, sőt a nyári fajtákat az ország más környékén is szedik. A lassu fejlődés révén a termés nem lesz nagy, de a tobozok finomak, tömötték maradnak, sok aromás liszt-tartalommal: ez az augusztuseleji szép napok következménye, mely után augusztus 8-ka körül jó csendes országos eső következett. Részletes számítások s becslések után a következő termésszámokra lehet kilátásunk:

Országrészt terület hat.	Termő hold	Kat. holdanként becslült átl. termés kg.	Összesen
Erdély	314	351	1104
Alföld	140	416	582
Dunántul	158	383	605
Felföld	28	275	77
Összesen	—	—	2368

Legnagyobb termések: Erdélyi részeken 600 kgr. (N.-Szöllös); Alföldön 700 kgr. (Kiszács); a Dunántulon 800 kgr. (P.-Örs). A mult év országos termése 2286 q. s 1900-ban 2047 q. volt. Országos átlagban kat. holdanként az idén 3737 kgr. lesz. Sorozva a tényezőket országos termésben, így is 2391 q. kerül ki.

Ló- és szarvasmarha-kiállítás Zell am See-ben. A Zell am See-ben f. évi szeptember hó 4—6-ig tartandó pinzgau-i ló- és szarvasmarha-kiállítás látogatottak igérkeznek. Mint Salzburgból írják, e kiállításra eddig 80 drb ló- és 360 drb szarvasmarha van bejelentve kizárólag pinzgau-i. A Zell-am Seebe felutazó gazdák kényelmére ott helyben egy elszállásoló bizottság működik, a mely előre elfogad jelentkezéseket s a felutazókat szállásolja. Ugy szintén e bizottság gondoskodik kocsiokról is az állomás és a kiállítás közti személyforgalom lebonyolítására. A kiállítás egész időtartamára 1 koronáért váltható belépőjegy a rendező-bizottságnál.

Svájcz a sertésenyésztésért. A svájci mezőgazdasági egyesület elnöke a sertésenyésztés emelésére tervezetet készített. E szerint a svájci mezőgazdasági egyesület különös feladatának tekinti a sertésenyésztés emelését és ezt célszerű tanítással, a kereskedés közvetítését előmozdítandó sertések vásárlásával, végül jutalomdíjak kitűzésével akarja elérni s minden esztendőben bizonyos összeget szavaz meg a cél elérésére. 5 tagból álló bizottságot is választanak, amely minden évben beszámol majd működéséről.

NYILTTÉR.

A Zalatnai kénkovand-ípar r.-társ.
Brassói kénsav- és műtrágyagyára
ajánlja leg job b minőségű mindennemű

műtrágyáit

a t. ez. gazdaközönség becses figyelmébe.
— Ajánlatokkal készséggel szolgál a —

Központi Iroda BUDAPEST,
IV. ker., Bécsi-utcza 5. szám.

Kitűnő csöves tengeri darálók drbjá 48 frt. BECK és GERGELY
Budapest, V., Váci-ut 12.

A Gazdasági Egyesületek Országos Szövetsége

1902. évi szeptember 7—21. napjain POZSONYBAN

megtartandó

II. MEZŐGAZDASÁGI ORSZÁGOS KIÁLLITÁS

alkalmából

a m. kir. pénzügyministerium 842. és 17045. számú rendeletei alapján

SORSJÁTÉKOT

rendez,

a melynek huzása Pozsonyban, visszavonhatlanul
1902. évi szeptember hó 21-én tartatik meg.

1089 nyereménynyel 85.000 kor. értékben.

Főnyeremény 50.000 kor. értékben.

1 darab sorsjegy ára 50 fillér.

SORSJEGYEK KAPHATÓK: A kiállítási
sorsjegyirodában BUDAPESTEN, V., Nádor-
utca 16. sz. és minden sorsjegyelárusító helyen.



A kiállítás jelentősége megkívánja, hogy
minden magyar gazda vegyen
kiállítási sorsjegyet.





A peronospora és oidium

elleni védekezés ma egyike a szőlőtermelés legfontosabb feladatainak!

Kellő időben és megfelelő anyaggal

teljesített permetezés és porozás mentheti csak meg a szőlőtermést a pusztulástól, mely a különféle szőlőbetegségek révén azt fenyegeti. Aki ezt elmulasztja, annak minden többi munkája is hiabavaló, mert a peronospora és oidium már nálunk teljesen meghonosodott. Ezek a szőlőbetegségek tönkreteszik szőlőtőkáját, elrothasztják a termését.

A PERONOSPORA ellen feltétlenül leghatékonyabb és rendkívül egyszerű kezelésű szer

a dr. Aschenbrandt-féle **bordói por.**

Az OIDIUM ellen az eddig próbált összes anyagok közt az **egyetlen biztos** káros utóhatás nélküli védőanyag

a dr. Aschenbrandt-féle **rézkénpor.**

Ezek a szerek három esztendő előtt lettek Magyarországon bevezetve és elterjedésük évről-évre növekszik a többi — sokkal bizonytalanabb — permetező és porozó anyagok rovására.

A magyar-óvári gazdasági akadémia növénykórtani állomásának, egyéb hazai és külföldi tudományos intézetek kitünő bizonyítványait tizezer gazda a legjobb eredménnyel folytatott kísérlete erősítette meg, akik már eddig is több mint hatszáz elismerő levélben tanuskodtak a dr. Aschenbrandt-féle bordói por és rézkénpor kiváló hatásáról, amint az ismertető füzetekből, melyet bárkinek díjmentesen küldünk el, akárki meggyőződhetik.

Az Aschenbrandt-féle porok ára az idén jelentékenyen leszállított!

A bordói por ára:

50 kg.-os zsákokban kg.-ként	60 fillér.
10 „ „ „	64 „
5 „ „ „	64 „

A rézkénpor ára:

50 kg.-os zsákokban kg.-ként	46 fillér.
10 „ „ „	50 „
5 „ „ „	50 „

Az árak Budapesten szövetkezetünk raktárában értendők.

A porok szállítása 5 kgr. csomagoknál postán, nagyobb zsákoknál vasuton (teherárúként), vagy hajón történhetik!
A vasuti szállítás kedvezményes díjtétellel történik!

A gyártás korlátolt lévén, csak az idejében beérkezett rendelések pontos közvetítéséért kezeshetünk. Tessék ezért a rendeléseket már most feladni; a porok szállítása részletekben és tetszés szerinti időben történhet, a mai árak mellett.

A bordói-por a szőlő peronosporáján kívül kitünő eredménnyel használható a burgonyavész ellen, gyümölcsfák permetezésére, gabonacsávázásra és baromfiólak fertőtlenítésére.

Ott, ahol az idén a peronospora nem mutatkozik, de a lisztharmat igen, a HARMADIK PERMETEZÉS HELYETT elég rézkénporral a tőkét beporozni. Ez lényeges költségmegtakarítás.

Egyszeri kísérlet mindenkit meggyőzhet!

Megrendeléseket a porra elfogad, ismertető füzeteket, elismerő bizonyítványokat, használati utasításokat küld, minde nemű felvilágosítást ad a

Magyar Mezőgazdák Szövetkezete

Budapest, V., Alkotmány-utca 31. szám.

Szövetkezetek, egyesületek és megbízható kereskedő czégek bortermelő vidéken megfelelő jutalék mellett a porok képviselőjével bizatnak meg.

Saját érdekében kér-
jen tőlünk ajánlatot

szántóvasakra

BECK és GERGELY
BUDAPEST, V., Váci-út 12.

Feltétlenül
bőven termő, rozsdá, megdülés
és egyéb betegségeknek nagy
mértékben ellenálló igen szép
dőszegi óriás buza vető-
mag a toponári gazdaságban
kapható. Cím: Bathó József
ispán, Toponár Somogy. 7493

Szósós búkköny
saját termésű, kapható circa
100 meter Csikl Gyulánál.
Folyán, Temesmegye. 7585

Gyáramban * *
teljesen kijavított
2 darab 8 lóerejű
Clayton & Shuttle-
worth-féle 6041

lokomobil
jutányos ár és kedvező
feltételek mellett

eladó.
Weiser J. C.
gazdasági gépgyár
Nagykanizsán.

Biborheremag
szavatolt csiraképes előrendű
30 korona métermázsánként
filópmajori gazdaságban, posta
Sornás, Nagy-Kanizsai álló-
másra szállítva. 7529

A helybeli piacra, vala-
mint exportra Ausztriába
és Németországba

bizományi eladásra
átveszek finom

csemege-szőlőt,
előrendű sárga (cukor) és
görögdinnyét
és minden más

csemege-gyümölcsöt.

Ajánlatokat kér:
Hirsch Silvio, Budapest.
Sürgőnyezim:
Silvio - Budapest.

Vetőmag.
Eredeti somogyi kopaszbuza, 51
kilós, megdülésnek és rozsdá-
nak ellenálló, kapható Min. 8
frétér Báltán, Fejérmegyében.
Lits Gyula gazdaságában. Idei
termés átlaga 11 1/2 métermázsá
magyar holdankint. 7545

Keresek
300-500 holdas bérletet. Aján-
latok az ár- és feltételek meg-
jelölésével a kiadóhivatásban
megtudható címre keretnek.
Közvetítő kizárva. 7534

**Magas csiraképes-
ségű, arankamentes,
államilag ólomzárólt**

biborhere,

továbbá:
**őszi búkköny
őszi borsó
homok búkköny
káposztarepcze
Szt.-Iván rozs
fajbuza**

jutányos áron kapható
HALDEK
magnagykereskedésében
Budapest
Károly-körút 9.

Kitünő tofókerék rendszerű
vető-gépek

kerékváztatás nélkül.
13 soros frt 185.-
15 " " " " " " 200.-
17 " " " " " " 215.-
19 " " " " " " 230.-

Beck és Gergely Budapest, V.,
Váci-út 12. szám.

Szalmát
Keresek magvételre nagyobb
mennyiségben. Ajánlatokat kér
**Kauders Károly, Kör-
mend.** 7546

Bibor lóhermag.
Prima minőség, aranka-
mentességért szavatolva,
a M. A. V. deveseri állomá-
sára vevő zsákjaiban beszállítva
métermázsánként 40 koronáért
eladó. Felvételre miniat is
küld az eladó tulajdonos: Gál
Kropl Béla Budapest, Tattersall
Külös Kerepest-út 5. 7547

Hanna-rozs
mely a kvassiczi cukorgyártól
tavaly hozott eredeti mag
után idén termett, eladó. Minta
és árral szolgál a Nagybossányi
uradalom, posta N.-Bossány,
vasúti állomás Bossány. 7402

**A magyar
gazdatisztek és erdőtisz-
tek országos egyesülete**
ajánlja a földirtokos és bérlo-
uraknak állásukhoz illő osztá-
lyánál bejelentett tagjait el-
helyezésre. Az ez ügyben való
minden felvilágosítás és a köz-
vetítés teljesen díjmentes.

**Mezőgazdaság
és erdőgazdálkodás foglalko-
zók nyugdíjintézete.** Ez-
közül biztosításokat: nyugdíjra,
rokkantsági díjra és özvegyi
díjra, mezőgazdasági, erdőszeti
és ezekkel rokon foglalkozásu
egyének számára a legelősebb
díjtételekkel, mert nem nyre-
részkedésre alakult vállalat.
Kiváratra alapszabály díjtábla-
zattal és bővebb felvilágosítás-
sal szolgál az igazgatóság:
Budapest, Köztelek, 11161-út
25. szám.

**Eladó gazd. élő és
holt fund. instr.**

Bérletlejárta folytán 2000 holdas gazda-
sághoz berendezett kitünő karban levő
mindennemű gazd. felszerelés, gépek, egy
gőzmalomhoz való hengersizta és daráló
mindenfajta liszt előállításához.

**14 drb fiatal erdélyi igás ökör
4 " " erős bivaly "**

akár lábön, akár súlyra. erős muraközi
igás lovak és csikók jutányos áron folyó
évi szeptember hó folyamán eladók.

Bővebb felvilágosítást ad:
Hofman Gusztáv bérgazd. kezelésége Torony (Vasm.) vagy
Hofman József Pia cég Keszthelyen. 7558

Gróf Somssich Adolf babocsai
uradalmában

**eladó 280 q. 80 kg-os kitünő
francia TOLÓKOS-buza.**

Ára q.-kint 20 korona, nagyobb
mennyiségben 18 korona helyben
az állomáson zsák nélkül.

Uradalmi Intézőség
BABOCSA, (Somogym.)

HIRDET MÉNY.

Alólírott igazgatósághoz egy drb szivó-
művel és vörösréz szélkazánnal ellátott
tűzfecskendő.

100 mm. hengerátmérővel. kb. 200 liter
percenkénti vízszállítással, 30 m. lökké-
pességgel, 6 nyomótömlő és csavarral, 5
dfb 2 méteres szivótömlővel legfeljebb
1300 korona árban szállítandó a kis-korpádi
(Somogy megye) vasútállomásra.

Pályázni szándékozók kellő módon fel-
szereelt ajánlataikat a nagyméltóságú föld-
művelésügyi magy. kir. Ministeriumhoz
címezve alólírott igazgatósághoz f. évi
szeptember 10-ig nyújták be.

Bővebb felvilágosítás kívánatra nyerhető.
A szentimrei m. k. földmiv. iskola igazgatósága.
u. p. Kadarkut. 7521

**Szabadalmazott BEHÁN-féle
„DIADAL”-terményrosták**

első díjakkal többszörösen kitüntetve.
**Luczerna, lóheremag tisztítása és
arankamentesítéséhez.**

Minden gabonanem súly és nagyság szerinti
osztályozásához, üszögös, gyommagvas ter-
mények tisztításához, a legmesszebbmenő köve-
telményeknek megfelelnek.

Képes árjegyzéket bérmentve küld a készítő:

BEHÁN SÁMUEL
- Szarvas, (Békésmegye). -

Őszi vetésre ajánlunk

nagyobb mennyiségű, kiváló mi-
nőségű és bőtermő kwassitzi,
másodtermésű,

PROSKOWETZ-féle korai

“Hanna” rozstot.

Ára Sárvár vasúti állomásra szál-
lítva métermázsánként 16 korona;
ötven métermázsán felüli vételnél
15 korona. Zsákok önköltségen
számíttatnak.

Nyögéri Uradalom,
NYÖGÉR (Vas megye). 7509

Brüder Schmeichler, Wien,
» Il., Gr. Mohrengasse No. 3. «

Alapított 1845-ben. —
Gazdasági magvak nagykereskedés és
gabona-üzlet.

Import és export

vesznek gazdától bármely mennyiségben ke-
nyérmagvakat és zabot, lóhere-, lu-
czerna-, baltaczim- és mindentéle fű-
magvakat. Magyar levelezés. 7523

Tejgazdasági gépgyártmányaink és összes tejgazdasági cikkeink a II. Mezőgazdasági országos kiállításon Pozsonyban

(folyó évi szeptember hó 7-étől 21-éig)
külön pavillonunkban üzemből láthatók.

~~~~~ Kérjük becses látogatását. ~~~~~

**FEHÉR MIKLÓS gépgyár részv.-társaság V., Külső Váci-út 80. sz.**

Hirdetési ár 15 szóig 60 fillér, ezen felül minden szó 4 fillér, kövér betűkkel minden szó 8 fillér befektetésenként. A legkisebb hirdetési díj 60 fillér.

# KIS HIRDETÉSEK.

Csak mezőgazdák és a szakirodalom terményei, továbbá állást keresők és adók hirdetményei vételnek fel e kedvezményes rovaiban és árban.

Betöltendő állásokra vonatkozó hirdetéseket csak a hirdető czimének kitételével közlünk. **KIS HIRDETÉSEK ELŐRE FIZETENDŐK.**

Csak oly levelekre válaszolunk, melyekkel válasza szükséges levélbélyeget vagy levelezőlapot küldenek.

## BETÖLTENDO ALLÁS.

### Műkertész

nőben, lehetőleg hadmentes, 400 korona évi fizetéssel, az urasági kastélyban teljes ellátással október 1-re kerestetik. Megkivánják a dísz- és konyhakertészetben való teljes jártasság és erkölcsös, józan életet. Bizonyítványmások Somogy Péter gazdatisztához, posta Theresovák, Slavonia, küldendők. 7570

### A Monori

bérgazdaság folyó hó elsőjére való belépésre egy botos ispánt keres. Oly szerény igényű, nős, kiscsaládu egyének, kik nevezetesebb gazdaságokban 10-15 évi gyakorlatot szerettek és a modern dohányszerelésben a költéses jártassággal bírnak. Küldjék bizonyítványmásokat, melyek vissza nem küldetnek. Weiner Bernát kasznárnak Monor, Ujmajor. 7569

### A zombai

3200 kat. hold kiterjedésű bérgazdaságban azonnali belépésre egy önálló gazdatiszti állásra pályázatot hirdetünk. Megkivánják gazd. tevékeniséget végzettség, több évi gyakorlat és a gazdaság összes ágában való teljes jártasság. Ki az amerikai öntvanyászkészítéshez is ért, önnyben részesül. Fizetés megállapodás szerint. Kérvények a zombai bérgazdasághoz Zomba Tothmeyer czimzandók. 7526

### Erdély.

Kolozsváryi 2300 kat. hold területű gazdaság önálló kezelésére képestelt gazdatiszt kerestetik 1903. márczius elsejéig belépéssel. Pályázatot bizonyítványmásokkal küldszelve, melyek vissza nem küldetnek, a javadalmazási igények megjelölésével Szabó László uradalmi titkárnak Hajdú-Tégláskúti küldendők. Csak oly pályázók vételnek figyelembe, kik az ottani nyelvet tökéletesen bírják. 7562

### Betöltendő

egy szakdolgozó állás Budapest székesfőváros házassárcarnokainál. Pályázóknak, kik 30 évnél fiatalabbak, nőnek, testileg ép, erős, és ésszerűsége szervezett, felvilágosított, tevékeny és a javadalmazási igények megjelölésével Bélyeges folyamandóval, melynek okmány-másolatokkal együtt benyújtandók Budapesti ékesítő- és vasszeresarnokok gazdaságánál, Budapest, Főútnál 3. l. emelet. Illetmény 1200 korona napidíj. A kinevezéssel 600 korona tisztjelvényt értekezni kell. 7447

### Gazdasági intézetet

végzetű fiatal ember kerestetik gazdasági segédnek, a magyar, német és két nyelv ismerete okvetlenül megkivánják. Egy-két évi praxissal bírók önnyben részesítetnek. Ajánlatok „F. M.” jelleg alatt Bucsaný, Nyitra megye intézőknek. 7581

### Gazdasági könyvelés

és levelezéshez mindtelleg és gyakorlatilag képzett értelmű fiatal ember kerestetik. Pályázatok sajátkezűleg írott okmányok másolatival felszerelve (melyek vissza nem küldetnek) fizetési igények megjelölésével nyújtandók be Pazonyi Elek László, Demecser, Szabolcs megye. 7550

### Gazdatiszt

szülő- és dohányszerelésben is jártas, október 1-től alkalmazást nyerhet. Ajánlatok bizonyítványmásokkal és igények megjelölésével „Inárcsi bérgazdaság Inárcs-Kakucs” czimre küldendők. 7525

### Segédtsizt.

ki egy felsőbb gazdasági intézetet jó sikerrel végzett és pár évig nagyobb uradalomban működött, a Békés-sámsóni Bérgazdaságban október 1-én felvétetik. Fizetése havonként 60 K. és teljes ellátás. Ajánlatok Wolfinger Miksa, Békés-Sámsón czimzandók. 7540

### Gazdaság

minden szakmájában jártas egyén, izraelita, nő, kulesármak és egy izraelita, nő, könyvtáros vezetésben jártas egyén irnoknak kerestetik. Ajánlatok bizonyítványmásokkal, melyek vissza nem küldetnek. Rosinger Lajos, Nagymajor, posta Ónád-köcs küldendők. 7539

## ALLAST KERESŐK.

### Főköcsis.

Igen jó négylovas csikótanító, főnői helyeken volt. Jómódú, 38 éves, nős, beszélt románul és magyarul, helyét keres azonnali, vagy október 1-vel belépésre. Szíves megkeresést kér: Kondoros Flóra négylovas köcsis, Mező-Telegden. 7590

### Gazd. intéző

34 éves, nős, családtalan, a gazdaságban több évi gyakorlati tapasztalattal, tevékeny, szorgalmas, október 1-re. Uradalmi főkeresztés, Mező-Telegden. 7559

### Műkertész.

összes kertészeti szakmában, megbízható, mű okmányai tanulmányok, állandó alkalmazást keres október 1-re. Uradalmi főkeresztés, Mező-Telegden. 7559

### Gazd. gyakornoki

állást keres október 1-től oly egyén, ki a magyar-óvári akadémiába menet elől egy évig gyakornok akar lenni. Cím: Rényi József Kiscsanzony, Trencsénmegye. 7561

### Ispáni.

kusznári esztendő házteljesfélygel 161 állást keres szerény igényű. 40 éves, okleveles gazdász. Cím a kiadóhivatalban. 7553

### Egy 32 éves

izraelita vallású, nőlen ember, ki kereskedelmi értekezési bizonyítványral bír, magyarországi met levelező, gazdaságban könyvelői, raktárnoki vagy egyéb bizalmi állást szerény igények mellett keres. Szíves ajánlatokat „Könyvtér 400.” jelleg alatt a kiadóhivatalba kéretek. 7561

### Földmives-iskolát

jóles eredménnyel végzett és nagyobb bérgazdaságból 7 évi jó gyakorlattal bíró, 30 éves, nős, kis családu és szerény igényű fiatal ember, ki gazdálkodás összes ágában teljes gyakorlattal bír, október 1-jére gazdaságban állást keres. Cím a kiadóhivatalban. 7551

### Nőlen

gazdasági számtartó, mérlegképes, nagy gyakorlattal, ki a külső gazdaságban is hosszabb ideig önállóan működött, állást keres. Előzetes referenciákkal szolgálnak. Cím a kiadóhivatalban. 7520

### Állást keres

egy gyakorlattal képzett, 37 éves, nős, kath. vallású, a katonságnál kintéttel bíró egyén, ki jelenleg egy nagyobb tejesarnoknál összekötött gazdaságban 8 év óta mint ispáni minőségben van alkalmazva. Érti a mező- és tejgazdaság összes ágait, megfelelő állást szerény igények mellett, esetleg azonnali betöltéssel is hajlandó elfogadni. Az illető óvadékképes. Szíves megkeresések „Gazdász” czimre Szolnokra kéretek. 7552

### Gazdatiszti állást

keres egy magyar-óvári gazdasági akadémiát végzett, a gazdálkodás összes ágában jártas, 40 éves, nős, gyermektelen egyén. Állást bármikor elfoglalhatná. Elek Sándor, Kerepesti út 24., III., 20. 7581

### Gazdasági intéző.

nős, ki a gazdaság összes ágában teljesen jártas, jelenleg is intézői minőségben van felmondatlan állásban, szerény feltételek mellett állást keres. Szíves megkeresést „T. E.” jelleg alatt Bugyi, Pest megye postarostantó kér. 7013

### Gazdatiszti

állást keres egy 37 éves, kath. vallású, nős, kiscsaládu, 20 évi gyakorlattal bíró szigorú, teljesen megbízható, szorgalmas gazdatiszt. A 20 évet három hirtveves gazdaságban töltötte. Kitűnő referenciákkal rendelkezik. Szíves megkeresést „L. S.” jelleg alatt a kiadóhivatalba kér. 7426

## Teljes biztosíték

mellől keres egy 18 évi praxissal bíró gazdaság nagyobb uradalmat perozentes kezelésre, vagy évi járadék kifizetésére ellenében. Ugyanez hajlandó kezelőtszi állást fix fizetésre is elfogadni. Cím a kiadóhivatalban. 7294

### Több évi

praxissal bíró, okleveles, 28 éves rom. kath. vallású gazdaság, azonnali belépésre kerestetik, esetleg rövid időre segédtsizti állást keres előléptetéssel nősihételése miatt. Czukorrépa, dohányszerelésben, tehénészet és hizlalásban, könyvtárban jártas. Megkeresések „K. I.” gazdatiszt czim alatt Dunaadony Fejérmegye kéretek. 7530

### Magyar-Óvári

gazd. akadémiát végzett, nős, rom. kath. vallású 30 éves gazdaság, több évi gyakorlat, melől kitűnő bizonyítványral tanuskodnak és egy a bol-mint külgazdaságban tökéletes jártassággal bír, jelenleg Elzásban egy magántelepítővel van alkalmazva mint pénziárnok, mely céget már több mint két éve szolgálja és itt az összes ledol ismeretekben kivül az amerikai kettős könyvvitelt és az ingopé kezelést is elsajátította, hazájába visszakivándozik, mely czélból intézi, számtartói, könyvelői, vagy más megfelelő állást keres azonnali belépésre esetleg nov. 1-vel. A magyar és német nyelven kívül beszélt tudni is. Szíves megkereséseket „30 millió magyar” jelleg alatt a kiadóhivatalba továbbít. 7582

### Földmives

és IV. polgári iskolát jó eredménnyel végzett némi gyakorlattal és jártással bíró egyén állást keres. Cím: Erdel István Szentés. 7584

### Számtartói

vagy gazdasági könyvelői állást keres 29 éves, nős, kereskedelmi akadémiát végzett igen szép írást egyén, ki ilyen minőségben több évi gyakorlattal bír. Szíves megkeresések „L. Winger Gyula Budapest, VI., Nefelje utcza 7., II. 14. cizimre kéretek. 7583

### Keszthelyi

gazdasági tanítókat, valamint budapesti felsőbb szülő- és bérgazdasági tanfolyamot jó sikerrel végzett, 28 éves, rom. kath. vallású, nőlen gazdaság 6 évi gyakorlattal, melyet nagy gról uradalomban szerzett, melőlbeli belépésre megfelelő állást keres, legutóbb ellenőri minőségben volt alkalmazva. A legbelső részben gazdaság összes ágában gyakorlatban van, melyről kitűnő bizonyítványral rendelkezem. Cím a kiadóhivatalban. 7507

### Földmivesiskolát

végzett, egyén, 26 éves, kulcsári vagy gazdál állást keres azonnali belépésre. Több évi gyakorlatlal bír. Cím a kiadóhivatalban. 7590

## ALLATOK.

### Megvételtre

kerestetik 10 drb 1 1/2-2 éves tonyészok, Rambouillet fésős korcsok állatot, de még vagy két évi tonyészokot használatot is megvesznek. Ajánlatot árral kér: Slora Gyula urad. bérő Terezoács, Slavonia. 7565

### Valkanyi

uradalomban törzskönyvezett számbelíteli teljére simmenthál 1-1 1/2 éves (sző, bőrszönyvet) vett tollvér simmenthál 1-1 1/2 éves bikák. Ugyanott használt, de jákárban levő 2 drb Clayton & Suttleworth 15. sorvetőgép, 8 drb vas- és fatengelyes szekér, 12 drb kettős zok eke eladók. Bővebb felvilágosítást ad az uradalmi gazdatiszt. 7488

### Beállítani

való ökrököt esetleg mustri-ökrököt is vesz a nagyföldi gazdaság Nagyfüged, posta Lódas Hevesm. 7524

### Egy 28 darabból

álló jól fejelt, 3 és 6 év között állatok nagy részben ez 6 év folyamán belől, részben inathali, részben Montafoni, tenészeszt eladó. Cím a kiadóhivatalban. 7570

## 13 darab

1-1 1/2 éves, piros-tarka (barni-vörö) hús-eladó, Szentpétery Lukács ökrök, posta Széprős, Aradmegye. 7578

## Lóeladás.

Gróf Apponyi Géza pálfai ménéséből a hirdett anyakanczák eladtván, 9 darab 3 1/2 éves herélt csikó és 7 db 3 1/2 éves kancza csikó még eladó. Küzdő (Trompeter) és Persistive angol tollvér angol mének utáni 158-162 cm. magas, köcsiba s tenyésztes alkalmas correat állatok. Megtekinthetők Pálfai, posta helyben, vasutállomás Simontornya, hol kívánására vevőknek köcsi áll rendelkezésre. Az eladásal a pálfai gazdatisztség van megbízva. 7410 Az urad. felügyelőség.

### Eladó:

Gróf Esterházy Béla Bakony-Szombathelyi uradalmában (Veszprémmegye) felosztás miatt minden betegségtől ment, tisztavérű, minden nagy és korhelt merinó-negrett juhok. Felvilágosítással szolgál az uradalmi intézőség. 7558

### Berni

tisztavérű hároméves tenyészok eladó Hetesen, Somogyom. Cím: Urad. Főtisztás, posta Hetes. 7577

### Eredeti

Rambouillet kosok \* \* mindenkor nagyobb mennyiségben, dus választékban kaphatók: Gróf Herberstein Alb. uradalmi igazgatóságánál STRILEK, Morvaország. Hanna vetőárpa míg a kőszlet tart 100 kg-ig 19 koronáért kapható vasuti állomásainkól.

## Vöröstarka

tinó és üszó legprímabb, 1-2 esetleg 3 évesek és pedig hizlalti való ökrök eladására és későbbi szerződésre — legolcsóbb árért vállalkoznak Weiler és Eisner — Kis-Czelli kereskedők. — Hatpár 4-5 éves magyarfejta ökrökön szabadkézből eladó. Megtekinthetők: Kricsfalu György lekész, Mármaros-megye, Darva községben, u. p. Kövedliget, utolsó vasuti állomás Bustyaháza. 7555

## Tisztavérű

yorkshire malaczkok, 8-10 hetesek, eladók a balaton-szigorgyi uradalomban kilogrammonként elősúlyban egy kov. husz fillérért. Megkeresések a számtartói hivatalhoz intézendők Balaton-Szent-työrgyre. 7488



Igen szép, válogatott vöröstarka simmenthál jellegű 1-2, (3) éves

## növendék ökrök és üsző borjakat

úgyszintén legprímabb lekötni való ós

## jármos ökrököt

legjutányosabb árákon ajánlanak: KLEIN és SPITZER Kis-Czelli kereskedők. Megrendelések egyezség szerint bármikor is elfogadjatnak.

## „Yorkshire kant”

nagó képest — keres, elad pedig 180 drb mustri-birkát a suuri intézőség, Veszprém-m. 7580

## VEGYERSEK.

Veszek 4-500 mm-éss hosszú száru cizirokszakált. Kérek ajánlatot mintával. Mellinger Zsigmond Budapest, VI., Teréz-kört 2. 7571

## Bérleteket

előnyös feltételek mellett ajánl megbízásból Reichner uradalmi intéző Pilis-Szántón. 7577

## Vadgesztenyét

teljes 100 q. vasuti kocsi rakományokban, október-novemberi szállításra Vászól Faragó Béla magkereskedő gyára Zala-Egerszegen. 7581

## Megjelent!

HAARLEMI-jácynthagymák, a kertészeti kiállításon fel-tűnést keltett Krelage-féle magasszáru tulipánok és világhírű erfurti kertimagvak árjegyzőke. 7575

## RADWANER

magkereskedőnél Budapest, V., Nádor-u. 8.

## Önműködő VIZEMELŐ TELEPEK

készítését mely a fekvő kutakból és forrásokból a legkisebb erővel a víz felszámolását szolgálja. A KUNZ vízvezeték és szivattyúgyári WEISSE-KIRCHEN (Morvaország).

## Nemesi birtok!

500 magyar hold elsőrendű szántóföld, buza sörárpa csakor-répaalkalmas talaj, csinos kastélyval, parkkal és elegáns gazdasági épületekkel, közel városköz és vasúthoz, gazdag felszereléssel eladó. Komoly referenciákkal, felvilágosítást ad Österreicher Bernátnál Nagy-Kanisán. 7453b

## Legkiválóbb és legjobb la-

vaszi takarmány a szőszös búkköny. (Vida villosa) vetés ideje szept. hónap. Vetőmag kapható a kaphány-tanyai bérgazdaságban, u. p. Uj-Fehértó. 7489

## Nemesi birtok!

500 magyar hold elsőrendű szántóföld, buza sörárpa csakor-répaalkalmas talaj, csinos kastélyval, parkkal és elegáns gazdasági épületekkel, közel városköz és vasúthoz, gazdag felszereléssel eladó. Komoly referenciákkal, felvilágosítást ad Österreicher Bernátnál Nagy-Kanisán. 7453b

## ELADUNK

kölesön adunk új és egyszer használti vishatlan

## TAKARÓ

PONYVÁKAT, mindentelleg nagyágban, új és használt mindenemű

## TERMENY

ZSÁKOK ropczeponyvakat a legjutányosabb árák, illetve kölesönadók mellett

## KOHN és STEIN

zsák és ponyva gyári raktár BUDAPEST, V. Béta-u. 5.

## Nagybirtok

elárverezés. Vb. Weisenbacher Erdre csődömbegde, tartozó Nagradmegye. Karanics-Berény községi határban fekvő, a karanicsberényi I. sz. tjkönyvben felvett 3646/93/1200 magyar hold kiterjedésű földbirtok, mintán a f. évi július hó 9-én megtartott árverési cselekmény a beadott utóajánlat folytán hatálytalanul vált, újabb most már végleges bírói árverés alá kerülnek, mely a tulajdonjogi kir. írásbíróságnál 1902. évi szeptember hó 25-én d. e. 10 órakor fog megtartatni. A birtokot a k. berényi I. sz. tjkönyvben felvett birtoknál 1824 K. 20 III., a 65. sz. tjkönyvben felvett birtoknál 496 K. 60 III. összegben van megállapítva. Bővebb értesítés, birtokleírások és árverési feltételek Rendel. Ödön dr. főmeggyendnek írodásában. Budapest, V., Váci-kört 7b.

## Vadgesztenyét

teljes 100 q. vasuti kocsi rakományokban, október-novemberi szállításra Vászól Faragó Béla magkereskedő gyára Zala-Egerszegen. 7581

## Megjelent!

HAARLEMI-jácynthagymák, a kertészeti kiállításon fel-tűnést keltett Krelage-féle magasszáru tulipánok és világhírű erfurti kertimagvak árjegyzőke. 7575

## RADWANER

magkereskedőnél Budapest, V., Nádor-u. 8.

## Önműködő VIZEMELŐ TELEPEK

készítését mely a fekvő kutakból és forrásokból a legkisebb erővel a víz felszámolását szolgálja. A KUNZ vízvezeték és szivattyúgyári WEISSE-KIRCHEN (Morvaország).

## Nemesi birtok!

500 magyar hold elsőrendű szántóföld, buza sörárpa csakor-répaalkalmas talaj, csinos kastélyval, parkkal és elegáns gazdasági épületekkel, közel városköz és vasúthoz, gazdag felszereléssel eladó. Komoly referenciákkal, felvilágosítást ad Österreicher Bernátnál Nagy-Kanisán. 7453b

## Legkiválóbb és legjobb la-

vaszi takarmány a szőszös búkköny. (Vida villosa) vetés ideje szept. hónap. Vetőmag kapható a kaphány-tanyai bérgazdaságban, u. p. Uj-Fehértó. 7489

## Nemesi birtok!

500 magyar hold elsőrendű szántóföld, buza sörárpa csakor-répaalkalmas talaj, csinos kastélyval, parkkal és elegáns gazdasági épületekkel, közel városköz és vasúthoz, gazdag felszereléssel eladó. Komoly referenciákkal, felvilágosítást ad Österreicher Bernátnál Nagy-Kanisán. 7453b

## Legkiválóbb és legjobb la-

vaszi takarmány a szőszös búkköny. (Vida villosa) vetés ideje szept. hónap. Vetőmag kapható a kaphány-tanyai bérgazdaságban, u. p. Uj-Fehértó. 7489

## Nemesi birtok!

500 magyar hold elsőrendű szántóföld, buza sörárpa csakor-répaalkalmas talaj, csinos kastélyval, parkkal és elegáns gazdasági épületekkel, közel városköz és vasúthoz, gazdag felszereléssel eladó. Komoly referenciákkal, felvilágosítást ad Österreicher Bernátnál Nagy-Kanisán. 7453b

## Legkiválóbb és legjobb la-

vaszi takarmány a szőszös búkköny. (Vida villosa) vetés ideje szept. hónap. Vetőmag kapható a kaphány-tanyai bérgazdaságban, u. p. Uj-Fehértó. 7489

## Nemesi birtok!

500 magyar hold elsőrendű szántóföld, buza sörárpa csakor-répaalkalmas talaj, csinos kastélyval, parkkal és elegáns gazdasági épületekkel, közel városköz és vasúthoz, gazdag felszereléssel eladó. Komoly referenciákkal, felvilágosítást ad Österreicher Bernátnál Nagy-Kanisán. 7453b

## Legkiválóbb és legjobb la-

vaszi takarmány a szőszös búkköny. (Vida villosa) vetés ideje szept. hónap. Vetőmag kapható a kaphány-tanyai bérgazdaságban, u. p. Uj-Fehértó. 7489

## Nemesi birtok!

500 magyar hold elsőrendű szántóföld, buza sörárpa csakor-répaalkalmas talaj, csinos kastélyval, parkkal és elegáns gazdasági épületekkel, közel városköz és vasúthoz, gazdag felszereléssel eladó. Komoly referenciákkal, felvilágosítást ad Österreicher Bernátnál Nagy-Kanisán. 7453b

## GŐZMIVELÉS.

Nagyobb területek szántását gözekével

hajlandó vagyok elváltalni; épügy

mélyrigolozást szőlő-telepitésekhez.

Érdeklődők kéretnek, hogy alantí czímemhez forduljanak.

**WOLFF ERNŐ,** gőzszántási vállalkozó BUDAPEST-KELENFÖLD.

### == HIRDETMÉNY. ==

A Liptóvármegyei Gazdasági Egyesület fogyasztási és értékesítő Szövetkezete ELAD vetésre kiválóan alkalmas erős szalmájú, bőtermő és télálló

óriási, heralecezi és schlanstädti rozsot

trierürözött állapotban métermázsánként 15 koronával. 7527  
Mintákkal és felvilágosítással készségesen szolgál a

Szövetkezet igazgatósága, Liptó-Szt.-Miklóson.

## Hirdetmény.

A FOGARASI magy. királyi állami méneshirtok igazgatósága folyó évi szeptember hó 16-án d. e. 11 órakor zárt írásbeli ajánlati versenytárgyalás utján 416 q. I. o., 37 q. II. o. és 11-70 q. hulladék őszi

## káposzta-repczét

== bocsát eladásra. ==

Bővebb felvilágosítás szereshető a méneshirtok igazgatóságánál Fogarason, mely kívánatra a mintákat és az eladási feltételeket is megküldi.

BUDAPEST, 1902. augusztus hó.

Magy. kir. földmívelésügyi minister.

7576

## Őszi vetésre ajánljuk

a meddig a készlet tart, az általánosan ismeretes és elterjedt

## „diószegi óriási vetőmagbuzánkat”

mely a legkülönbözőbb vidékekről hozánk juttatott tudósítások szerint a legjobbnak bizonyult és más buzhoz viszonyítva magasabb szem és szalma termést adott. — 500 kg-on aluli mennyiséget nem szállítunk. — Kívánatra árajánlatot és mintát küldünk.

Diószegi cukorgyár, Diószegen (Pozsonymegye).

7426

Legujabb kimerítő és tanulmányos árjegyzékünk ingyen és bérmentve!!

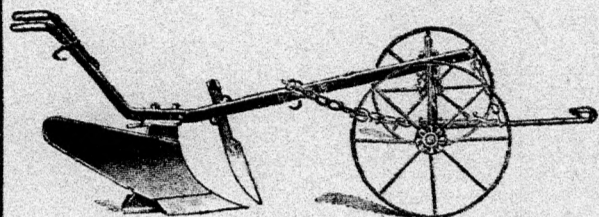
## Legujabb vivmány!

az ekegyártás terén, hogy **EGYETEMES**

**ACZÉLEKÉIMET** kizárólag ~ ~ ~

»»»»» aczélból készült «««««

ekefejekkel szállítom, az eddigi olcsó árban minden **árfelemelés nélkül.** Szavatalok azért, hogy



egyetemes ekéim (a kerékagyakat kivéve), minden egyes része aczélból van, ennél fogva ekéim tartóssága tekinteté-

tében is az első helyen állanak.

Kívánatra **vételkötelezettség nélkül** küldök más gyártmányokkal összehasonlítás vagy kipróbálás végett ekéimből mintadarabot, hogy a gazdaközönség meggyőződhessen gyártmányaim kitűnő minőségéről **Olcsó árak!**

## BÄCHER RUDOLF

kizárólagos eke- és talajmívelő-eszközök gyára, vas- és aczélöntődéje.

Magyarországi vezérképviselő és főraktár: ~ ~ ~

**SZÜCS ZSIGMOND** ==

Budapest, VI. ker., Nagymező-utca 68. sz.

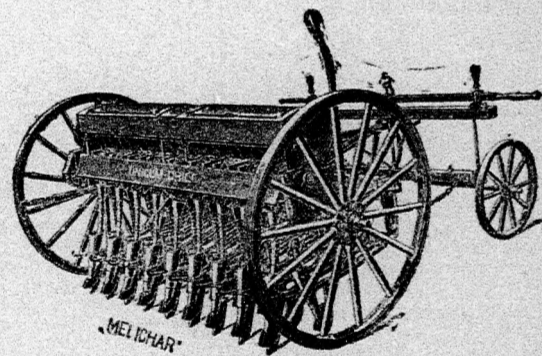
»»»»» Unicum Drill! «««««

## SORBAVETŐGÉPEK!

Mütrágyaszóróval egyesítve! — Chilislétrom szórók!

eddig utól nem ért, legjobb és leg-tökéletesebb kivitel és szerkezetben!

Ne vegyen vetőgépet míg az „Unicum Drill” sorbavetőgép



szerkezetét nem ismeri. — Csak ezen géppel takaríthat időt, pénzt és vonóerőt!!

~ Vetőgépeim páros soruak! ~

## MELICHÁR FERENCZ

kizárólagos sorbavetőgépek gyára. ==

Magyarországi vezérképviselő: ~ ~ ~

**SZÜCS ZSIGMOND** ==

Budapest, VI. ker., Nagymező-utca 68. sz.